

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кафедра теорії та практики перекладу англійської мови

Рекомендовано до захисту

Протокол засідання кафедри № _____

від «_____» _____ 2017 р.

Завідувач кафедри Ребрій О.В. _____

(підпис)

ДИПЛОМНА РОБОТА

*ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ У ГАЛУЗІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ*

Виконавець:

Студентка 6 курсу, групи ЯЕ-62

Орехова Катерина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

кандидат педагогічних наук, доцент

Ковальчук Наталія Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Дипломну роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії

Протокол № _____ від «_____» _____ 2018 р.

Голова Екзаменаційної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Харків – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ	7
1.1. Методика навчання усного перекладу як термінологічна система й сфера перекладу	7
1.2. Поняттєва структура методики навчання усного перекладу	10
Висновки до розділу І	22
РОЗДІЛ ІІ. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	24
2.1. Особливості дослідження термінологічної лексики, визначення поняття «термін» та його ознаки	24
2.2. Особливості розподілу термінів на структурно-семантичні групи	27
2.2.1. Розподіл термінів за структурною ознакою (перша група)	27
2.2.2. Розподіл термінів за походженням (друга група)	34
2.3. Особливості вибору способів перекладу термінологічних одиниць у галузі методики навчання усного перекладу	41
2.3.1. Способи перекладу термінів у галузі методики навчання усного перекладу	43
2.3.2. Аналіз способів перекладу залежно від структурної ознаки термінів	45
2.3.3. Аналіз способів перекладу залежно від походження терміна	53
Висновки до розділу ІІ	60
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	63
СПИСОК НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	66
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	71

ДОДАТОК А. Англо-український словник термінів у галузі методики навчання усного перекладу.....	72
ДОДАТОК Б. Українсько-англійський словник термінів у галузі методики навчання усного перекладу.....	84
SUMMARY	96

ВСТУП

З року в рік відбувається стрімкий розвиток співпраці нашої країни з іншими членами Європейського Союзу, він створює попит на професійну перекладацьку діяльність. Саме тому, проблема навчання професійних усних та письмових перекладачів виходить на перший план.

Протягом декількох останніх років з'явилася низка праць, які досліджували питання навчання перекладу, перш за все, це роботи М. В. Вербицької [7], Т. В. Ганічевої [11], А. С. Ольховської [35], Л. М. Черноватого [42, 43, 44]. Поява підручника «Методика викладання перекладу як спеціальності» Л. М. Черноватого [43] створила основу для подальшого забезпечення науково обґрунтованої підготовки фахівців у галузі перекладу.

Проблеми методики навчання усного перекладу також досліджуються у західних країнах світу. Звісно, українські вчені не можуть залишатися осторонь процесів розвитку, саме тому вони повинні мати можливість ознайомитися з роботами своїх зарубіжних колег, що зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Об'єктом дослідження є переклад англomовної термінологічної лексики українською мовою у галузі методики навчання усного перекладу.

Предметом аналізу є терміни у галузі методики навчання усного перекладу та залежність вибору способу їх перекладу від певних чинників.

Мета нашої роботи полягає у вивченні та аналізі особливостей перекладу українською мовою англomовної термінологічної лексики у галузі методики навчання усного перекладу.

Для досягнення поставленої мети були виділені такі **завдання**:

1. Дослідження методики навчання усного перекладу як термінологічної системи та сфери перекладу.
2. Складання поняттєвої схеми структури методики навчання усного перекладу.

3. Переклад репрезентативних англомовних текстів у сфері методики викладання навчання усного перекладу, виділення термінів та їх відповідників у паралельних текстах.
4. Розподіл виділених термінів на структурно-семантичні групи (за структурною ознакою та за походженням).
5. Аналіз способів перекладу термінів з метою встановлення залежності способу перекладу від структури терміна.
6. Аналіз способів перекладу термінів з метою встановлення залежності способу перекладу від походження терміна.
7. Складання англо-українського та україно-англійського словників термінів у визначеній сфері.

Матеріалом нашого дослідження стали книга Handbook of Research on Teaching Methods in Language Translation and Interpretation [1] (Довідник з досліджень методів навчання у усному та письмовому перекладі), а також стаття Translation and Interpreting: Languages in action [2] (Письмовий та усний переклад: Мови у дії).

Методи, які були використані в роботі, включали: метод інформаційного пошуку для створення бази фонових та предметних знань; метод суцільної вибірки, використаний для відбору лексичних одиниць з тексту оригіналу; метод порівняння текстів оригіналу та перекладу, застосований для з'ясування способів перекладу, використаних для виділених лексичних одиниць; метод граматичного аналізу задля розподілу термінів за структурною ознакою; метод етимологічного аналізу для з'ясування кількісного співвідношення термінів різного походження серед обраних термінів; метод кількісного аналізу, необхідний для встановлення кількісних показників застосованих способів перекладу; метод електронної обробки даних.

Основні положення, що виносяться на захист:

1. Відображення англомовних термінів у галузі методики навчання усного перекладу українською мовою потребує від перекладача володіння

екстралінгвістичною компетенцією. До неї відносяться фонові, а також предметні знання у галузі методики навчання усного перекладу.

2. Вибір способу перекладу для англomовних термінів українською мовою у галузі методики навчання усного перекладу залежить як від походження термінологічної одиниці, так і від її структурної ознаки.

3. Найтипівішим способом перекладу простих, похідних термінів та термінів-словосполучень став пошук словникового відповідника, на відміну від складних термінологічних одиниць, які найчастіше перекладалися за допомогою калькування та описового перекладу. Такі способи перекладу спричинені відсутністю україномовних відповідників для більшості складних термінів.

Галузь методики навчання усного перекладу є досить молодою наукою як в Україні, так і у західних країнах. Саме тому, дослідження особливостей перекладу англomовної термінологічної лексики українською мовою у вищезазначеній сфері має безпосередню **новизну**. Вперше було проведено аналіз впливу структури та походження термінологічної одиниці на вибір способу перекладу.

Практичне значення дослідження полягає у внеску до загальної теорії перекладознавства та методики навчання усного перекладу. У ході вивчення предмету дослідження були одержані результати, які можуть бути використані під час викладання практичного курсу перекладу.

Апробація результатів дослідження проводилась на Міжнародній студентській науковій конференції «Каразінські читання. Іноземна філологія. Погляд у майбутнє», яка була проведена на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 30 листопада 2017 року. Результати дослідження опубліковані у збірці наукових робіт студентів «In Statu Nascendi».

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Методика навчання усного перекладу як термінологічна система й сфера перекладу

Перекладацька діяльність набуває все більш важливих завдань не тільки у житті нашої країни, а й серед європейського та світового суспільства. Причиною цих змін є курс, обраний Україною, який спрямований на інтеграцію до Європи та глобальний економічний розвиток. Спираюсь на останні тенденції розвитку суспільства можна зробити висновок, що професія перекладача впевнено крокує до того, щоб стати однією з найважливіших на шляху розвитку нашої держави. Таким чином, відбулися зміни у процесі підготовки майбутніх фахівців з перекладу, на даному етапі, висуваються інші вимоги до їх навичок та вмінь. Спостерігається значне підвищення вимог до професійної компетентності перекладача, адже існує необхідність у фахівцях, які б впевнено конкурували на ринках праці, європейському чи міжнародному. Окрім того, необхідно відмітити, що міжнародні стандарти з підготовки фахівців з письмового чи усного перекладу виділяють окремі напрямки фахової підготовки [14].

Протягом декількох останніх років з'явилася низка праць, які досліджували питання навчання перекладу, перш за все, це роботи О. В. Алікіної, М. В. Вербицької, Н. Н. Гавриленко, Т. В. Ганічевої, В. В. Соколової, І. А. Цатурової, Л. М. Черноватого. Поява підручника «Методика викладання перекладу як спеціальності» Л. М. Черноватого створила основу для подальшого забезпечення науково обґрунтованої підготовки фахівців у галузі перекладу. Хоча, за думкою автора, на сьогоднішній день методика викладання перекладу як наука знаходиться

на стадії становлення і велика кількість питань ще чекає свого дослідження [37, с. 7].

Важко переоцінити роль перекладача в сучасному модернізованому суспільстві, адже процес перекладу є одним з найефективніших способів здійснення міжкультурної та міжмовної комунікації. Постійний розвиток взаємодії між європейськими країнами вимагає безперервного підвищення якості всіх типів письмового чи усного перекладу.

Необхідно зазначити, що будь-який матеріал, який перекладається, має свої власні особливості, які вимагають особливого підходу до перекладу. Наприклад, база перекладу наукового чи офіційно-ділового тексту є абсолютно недоречною під час перекладу художньої літератури [39].

Проблема вивчення міжмовної еквівалентності й структурних співвідношень стає все більш актуальною в межах теорії та практики усного чи письмового перекладу та пов'язана з категоріями симетрії чи асиметрії у мові. В теперішніх реаліях дані поняття розцінюються як одна з найважливіших методологічних категорій, відображаючи фундаментальні риси структури та функціонування будь-якої мови.

В. І. Вернадський, розглядаючи найбільш важливі досягнення наукової думки людства, зазначав, що принципово новим у науці стало не виявлення принципу симетрії, а виявлення його загальності [6, с. 24]. На сьогоднішній день поняття загальності симетрії набуло чинності і не викликає сумнівів, адже симетрія не просто оточує нас, вона є універсальною основою навколишньої природи, частиною якої є ми. Саме дана категорія встановлює зовнішні та внутрішні зв'язки між об'єктами та явищами, що можуть бути явно не пов'язані між собою [6].

Спираючись на все вищезазначене, необхідно дати визначення поняттю «симетрія». Проконсультувавшись із словником іншомовних слів було виявлено, що «симетрія (з грецької – співмірність) – поняття, що характеризує перехід об'єктів у самих себе або одного в інший у здійсненні над ними певних перетворень;

у широкому сенсі властивість незмінності (інваріантності) деяких сторін, процесів і стосунків об'єктів відносно перетворень»[8, с. 187].

В протизагагу поняттю симетрії визначається ще одна загальнометодична категорія – асиметрія. Також, між цими термінами визначаються ще два не менш важливих поняття: антисиметрія та диссиметрія. Перша передбачає збереження однієї властивості об'єкту і заміну іншої протилежною. Асиметрію слід розмежувати з диссиметрією, яка розуміється як кількісне зниження симетрії, відсутність деяких її елементів. Отже, диссиметрія повинна розглядатися як часткова відсутність симетрії, тобто її розлад, виражений у наявності одних симетричних властивостей та відсутності інших.

Відмічається, що у категорії перекладу найбільш значимою є симетрична будова мовних знаків та інваріантний зміст вторинних (текст перекладу) текстів. Оскільки у разі перекладу ми маємо справу з мовними об'єктами, то встановлення стосунків симетрії чи асиметрії між текстами оригіналу та текстом перекладу передбачає, перш за все, викриття мовних симетричних чи асиметричних елементів. Такі елементи можна встановити за принципом приналежності до мовних ярусів. Саме тому вчені говорять про фонетичну, морфологічну, синтаксичну та лексичну (остання є найбільш очевидною) симетрію чи асиметрію тексту оригіналу та тексту перекладу [6].

Під час аналізу досліджень у галузі методики викладання усного перекладу у вищих навчальних закладах України та інших країн Європейського Союзу, одним з найголовніших є питання про вирішення проблем, пов'язаних із принципами методики викладання усного перекладу.

Одним з найважливіших можна вважати *принцип наочності*. Він активно застосовується під час навчання усному перекладу, наприклад, при відпрацюванні перекладу з аркушу. Наступним є *принцип посильності*, тобто необхідність враховувати рівень підготовки студентів під час розробки завдань. *Принцип усвідомленості* з легкістю реалізується за рахунок розуміння студентами мети

виконання тих чи інших вправ на кожному з відрізків навчання. Четвертим принципом є *активність* серед студентів, яку треба забезпечувати доречною побудовою заняття. Також одним з найбільш вагомих є *принцип індивідуалізації*. Він повинен бути реалізований насамперед через забезпечення зворотного зв'язку та врахування індивідуальних психологічних особливостей перекладу [43].

Також необхідно зазначити, що поряд з загальнодидактичними принципами стоять загальнометодичні принципи навчання перекладу, які також потребують додаткового дослідження. До них ми можемо віднести такі, як:

1. Принцип відповідності змісту вправ для навчання усного перекладу реальним умовам здійснення перекладацької діяльності.
2. Принцип домінуючої долі вправ, тобто більша кількість часу повинна відводитися на відпрацювання навичок усного перекладу, а не на вивчення теорії.
3. Принцип співвіднесення двох мовних та категоріальних систем тощо [43, с. 389].

Таким чином, проаналізувавши загальнодидактичні та загальнометодичні принципи навчання усного перекладу, було зроблено висновок про те, що саме ці принципи визначають вимоги до організації процесу навчання майбутніх філологів-перекладачів у галузі усного перекладу. При цьому слід звернути увагу, що всі перелічені принципи навчання усного перекладу є взаємопов'язаними. Для забезпечення успішного досягнення поставлених цілей навчання необхідно реалізовувати увесь комплекс вищезгаданих принципів, як загальних, так і спеціальних.

1.2. Поняттєва структура методики навчання усного перекладу

У сучасному глобалізованому світі переклад є одним з найважливіших аспектів розвитку нашої країни. Без перекладу, перш за все, усного, міжнародні та міждержавні контакти стають неможливими, так само як і будь-яка діяльність міжнародних організацій чи конференцій, з'їздів, симпозіумів, економічна чи

культурна співпраця тощо. Як говорять деякі європейські чиновники «мовою Європейського Союзу є переклад» [29, с. 23].

Саме тому останнім часом все більш важливою стає потреба у високій кількості висококваліфікованих усних перекладачів. В країнах Євросоюзу підготовкою таких фахівців займаються на факультетах перекладу чи іноземних мов в університетах та у вищих школах перекладу. В Україні виникла потреба в швидкому розвитку цієї сфери освіти, як результат виникла спеціалізація з усного перекладу, яку тепер можна отримати у декількох державних та комерційних вищих навчальних закладах.

В сучасному світі вимоги до професії усного перекладача є надзвичайно високими. Законодавцем професійних якостей перекладача є АІС (Assosiation International des Interpretes de Conference) – Міжнародна асоціація перекладачів конференцій, заснована у 1953 році. Згідно з нормами, які були визначені, усний перекладач повинен, по-перше, добре володіти рідною та робочими іноземними мовами. По-друге, він повинен мати такі професійні якості, як аналітичне мислення, вміння узагальнювати, миттєва реакція, вміння швидко пристосовуватися до ситуації, здатність концентрувати увагу, гарна пам'ять, ораторські здібності, тактовність тощо.

Вчені виділяють кілька видів усного перекладу. Основними з них є послідовний переклад, переклад з аркушу та синхронний переклад. Також виділяють підвиди основних видів усного перекладу, наприклад, контактний переклад, переклад-шепотіння та синхронний переклад з текстом [29].

Послідовний переклад потребує знаходження перекладача безпосередньо поряд з промовцем (наприклад, на сцені, на трибуні, за столом переговорів і т. ін.). Перекладач уважно слухає оратора, часто записує чи занотовує щось, використовуючи перекладацький скоропис, чекає паузи чи завершення виступу та починає перекладати.

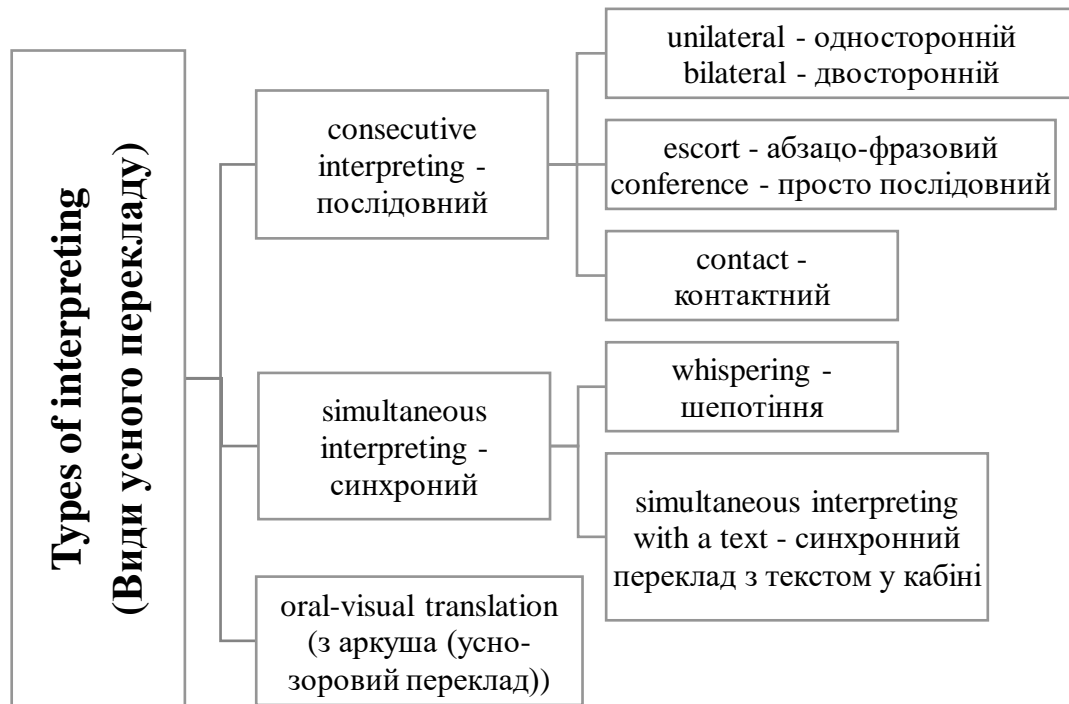

Рис. 1.1. Види усного перекладу

Підвидом послідовного перекладу є *контактний переклад*. Цей вид перекладу може застосовуватися в умовах безпосереднього контакту між співрозмовниками, насамперед, під час переговорів, круглих столів тощо. Протягом контактного перекладу найчастіше текст перекладається невеликими фрагментами, такими як питання, відповідь, репліка чи пояснення. Такий переклад зазвичай є двостороннім [1].

Контактний переклад є більш комфортним для перекладача, адже відбувається не таке сильне навантаження на пам'ять, як, наприклад, при послідовному перекладі, а також перекладач має час та можливість оцінити ситуацію у якій відбувається спілкування та створити належну адаптацію тексту перекладу. Також необхідно відмітити можливість перекладача перепитати чи уточнити якусь інформацію. Щодо вимог, то вони є не такими суворими, як при інших видах усного перекладу, але лише за умови, що робота перекладача ніяк не вплине на інтереси (перш за все бізнесові) особи, яка замовила переклад [38].

Послідовний переклад може бути *одностороннім* чи *двостороннім*, така

класифікація зумовлена ознаками його спрямованості. Таким чином, при односторонньому перекладач завжди перекладає з першої мови на другу, у той час, як під час двостороннього перекладі відбувається переклад з першої мови на другу і навпаки.

Також виділяють абзацо-фразовий переклад, під час якого перекладається текст частинами чи відрізками, довжина яких вварюється від кількох синтагм до декількох речень та не потребує у паузах, які робить оратор.

Наступним видом є *переклад з аркуша* або ж, як його називають деякі вчені, *усно-зоровий переклад*. Цей вид перекладу використовують при виникненні потреби швидкого перекладу (найчастіше, друкованого чи письмового тексту чи інших матеріалів), який не потребує письмового оформлення. На сьогодні вчені з впевненістю заявляють, що цей вид перекладу є наймовірніше поширеним, адже таким чином можна перекласти друковані та електронні листи чи тексти, в також факси, робочі інструкції чи програми, рекламні матеріали, різноманітні документи тощо.

Синхронний переклад – це найновіший вид усного перекладу, якщо розглядати хронологічну періодизацію. Вперше він був застосований у 30-тих роках ХХ століття, адже саме це період відзначається виникненням необхідних технічних засобів для виконання синхронного перекладу (магнітофони, навушники, мікрофони тощо), адже саме цей вид перекладу не може бути виконаний без належного технічного забезпечення. Щодо техніки виконання синхронного перекладу, то протягом роботи перекладач працює в парі зі своїм колегою у спеціальній кабіні, яка обладнана всіма необхідними технічними засобами. Перекладачі працюють, підміняючи одне одного кожні півгодини, адже такий тип перекладу потребує великого навантаження на пам'ять та розум людини. Під час роботи перекладач чує оратора (який обов'язково повинен говорити у мікрофон) через навушники та миттєво вимовляє доповідь мовою перекладу, також у мікрофон. У той самий час присутні у залі слухають текст перекладу через

навушники.

Переклад *«шепотінням»* – це своєрідна різновидність синхронного перекладу, лише однією відмінністю: він не потребує використання технічного обладнання. Цей вид застосовується, у разі необхідності виконання усного перекладу лише для одного чи декількох учасників круглого столу, семінару тощо. Найчастіше перекладач знаходиться поруч (інколи трохи позаду) особи, яка бере участь, і пошепки, насправді на вухо, синхронно відтворює промову оратора мовою перекладу. Таки переклад має один суттєвий недолік: паралельно, в одному приміщенні, можуть працювати не більше двох чи трьох перекладачів, адже при більшій кількості перекладачів їх голоси можуть заважати одне одному та, насамперед, проведенню засідання, зустрічі тощо. Також, треба відмітити, що використання *«шепотіння»* відбувається лише протягом коротких виступів [4].

Дехто вважає *синхронний переклад з текстом у кабіні* надзвичайно вдалою комбінацією синхронного перекладу з перекладом з аркушу. В протиположності цьому твердженню досвідчені перекладачі вказують на те, що вони не використовують надрукований текст промови оратора, а лише слухають його. Корисність тексту оригіналу можна зазначати лише у випадках, коли перекладач його отримав за декілька або хоча б за одну добу до заходу, тоді він може ознайомитися з термінологією, датами, назвами та, насамперед, з темою. На жаль, у реальному житті перекладачі отримують текст промови фактично перед доповіддю. Саме тому, фахівці з синхронного перекладу вказують на те, що така допомога є сумнівною. Дуже часто оратор відхиляється від наданого тексту та, якщо слідувати лише надрукованому тексту, то скоріш за все беззаперечним є виникнення проблемної ситуації під час перекладу. Отже, текст промови під час синхронного перекладу може лише зорієнтувати перекладача в інформації, яка надається, але неможливо робити переклад з аркушу замість синхронного перекладу [11].

Таким чином, вченими виділяються такі основні види усного перекладу, як послідовний, синхронний та переклад з аркушу. Дуже важливо розуміти, що під час

усного перекладу втрата другорядної інформації є неминучою, адже перекладач повинен скорочувати оригінальний текст. Зазвичай, для усного перекладача є можливим допускання якихось відхилень від мови перекладу, особливо під час перекладу на мову, носієм якою він не є.

Багато вчених [46, 48, 50] намагалися розробити узагальнену модель усного перекладу, зокрема, найбільш цікавими для них були такі види перекладу, як послідовний та переклад з аркушу.

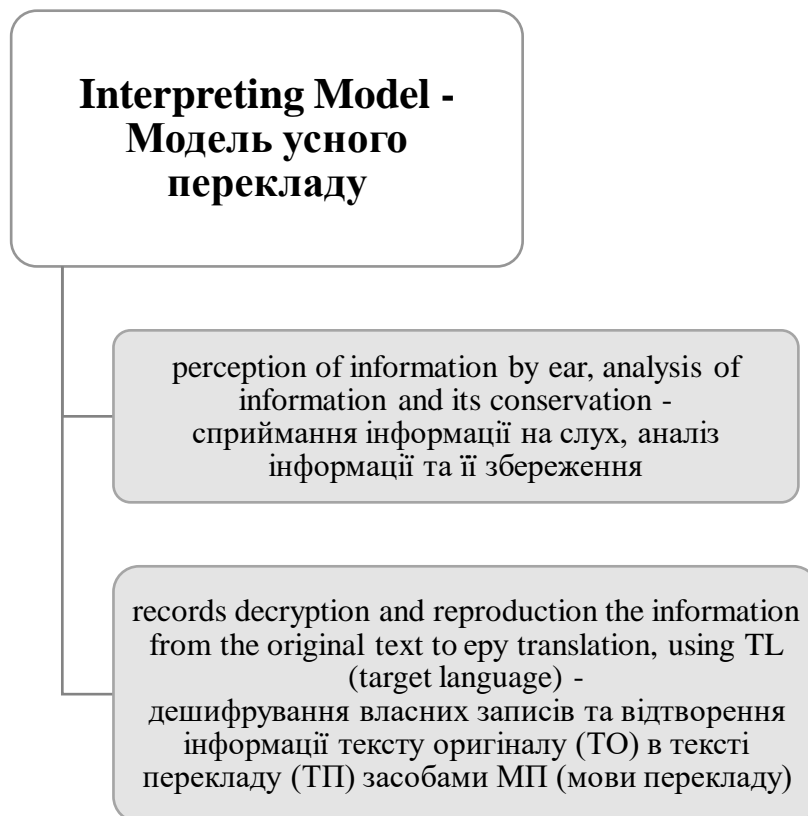

Рис. 1.2. Модель усного перекладу

Результати цих досліджень виявили дві найважливіші стадії усного перекладу. Першою є сприймання інформації (текст оригіналу) на слух, її аналіз та збереження. Другою стадією виділяється відтворення інформації засобами мови перекладу (текст перекладу). Звісно, ця модель є дуже узагальненою, адже під час, наприклад, перекладу з аркушу перекладач не сприймає інформацію на слух, саме

тому в нього є більше часу на читання та відтворення більш кваліфікованого тексту перекладу [28, с.165 – 183].

Вчені підкреслюють, що під час перекладу з аркушу перекладач має можливість самостійно регулювати темп сприймання тексту оригіналу та відтворення тексту оригіналу. З іншого боку, переклад з аркушу є схожим на синхронний переклад, адже промовець (перекладач) може забезпечити плавність мовлення лише у випадку, коли він буду відтворювати одне речення тексту перекладу та у той самий час охоплювати поглядом інше, таким чином, використовується короткочасна пам'ять перекладача, адже, прочитавши одне речення та почавши його відтворювати, він змушений читати наступне та розуміти його граматичний чи лексичний контекст [23, 26]. Таким чином, деякі вчені вважають переклад з аркушу навіть складнішим за синхронний переклад.

Комунікативні моделі перекладу корелюють із моделюванням комунікативних ситуацій у теорії комунікації, прагматиці, теорії зв'язку. Такі моделі є різноманітними за кількістю складників, способом їхньої взаємодії (О. Каде, В. Вілс). Переклад у цих моделях розглядається як перехідна ланка між двома накладеними одна на одну комунікативними ситуаціями й передбачає дві фази: декодування й обробки перекладачем змісту оригінального тексту й породження нового тексту мовою перекладу [47].

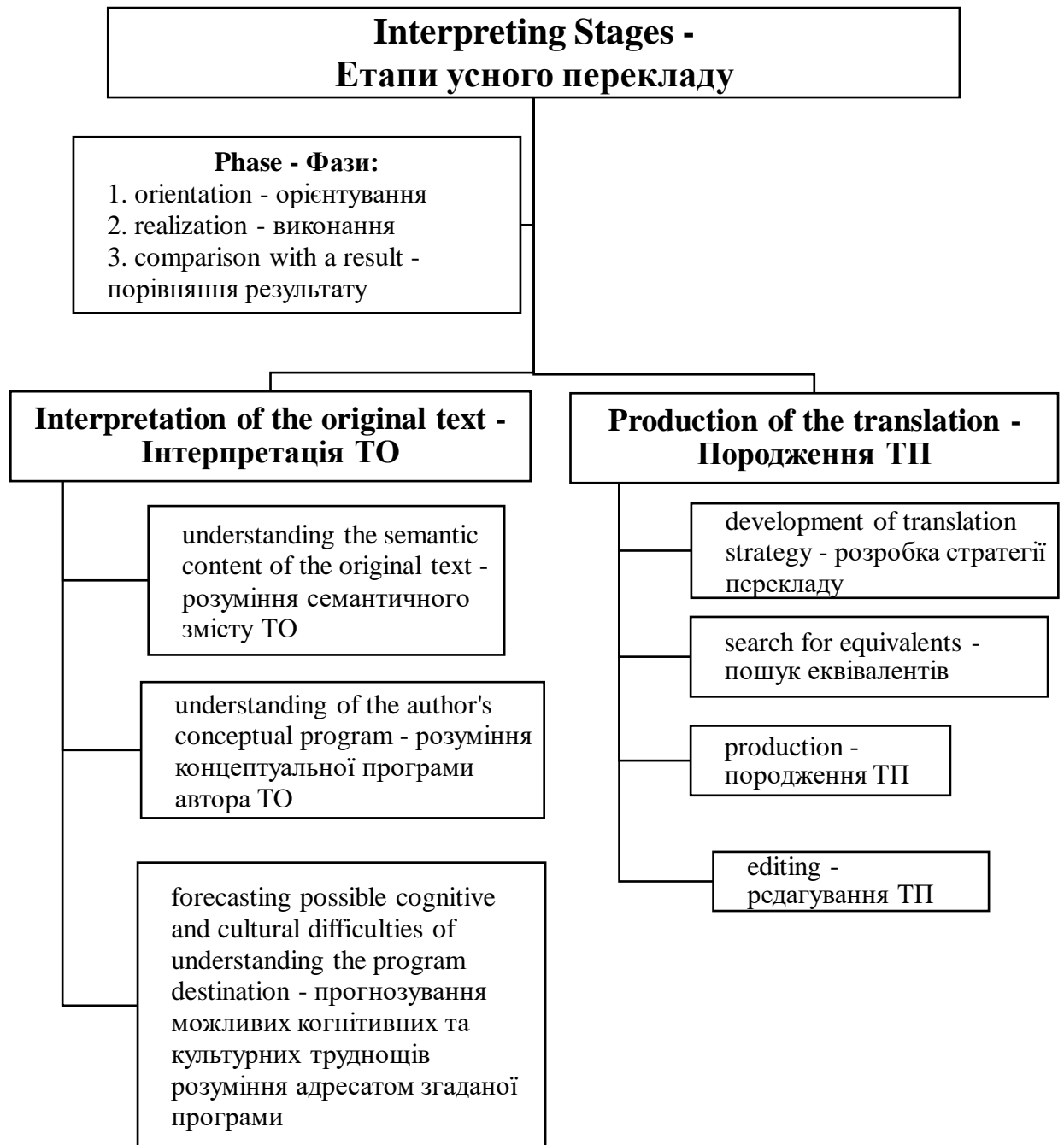

Рис. 1.3. Етапи усного перекладу

За словами Р. К. Міньяр-Белоручева [31], переклад мовби подвоює компоненти комунікації, з'являються два джерела, кожне із своїми мотивами і цілями висловлення, дві ситуації (зокрема, позитивна й негативна), два мовленнєвих утворення і два одержувача. Подвоєння компонентів комунікації і є

головною відмінністю перекладу як виду мовленнєвої діяльності. Перша фаза комунікативних моделей перекладу передбачає рефлексивне розуміння перекладачем світу смислів адресанта оригінального тексту, його програми інтерпретації для читача оригіналу, ступеня цінності текстової інформації та співвіднесеності її з вихідною культурою й буттям. Друга фаза перекладу є зіставленням внутрішньо висловленої рефлексії перекладача з кодом іншої мови у «міжпороговому» просторі інтерпретації / породження з урахуванням універсуму іншої культури та буття іншого етносу, що є підґрунтям для створення тексту перекладу [42]. Діяльність перекладача не є ізольованою, адже вона перебуває у складних діалогічних відношеннях із буттєвою сферою, семіотичним універсумом культури тексту оригіналу та перекладу.

Інтерпретацію тексту оригіналу в цій концепції [28, с. 175 – 188] можна розподілити на ще на три підетапи: розуміння семантичного змісту ТО, розуміння концептуальної програми автора ТО та прогнозування можливих когнітивних та культурних труднощів розуміння адресатом згаданої програми.

Для забезпечення здійснення першого підетапу студентам необхідно мати деякі вже сформовані здатності, перш за все, розуміння теми тексту оригіналу, переклад тексту звертаючи увагу на всі норми мовленнєвої та немовленнєвої поведінки, вміння застосовувати інтуїцію тощо. На другому підетапі на перший план виходить вміння знаходити потрібні знання і, що не менш важливо, застосовувати їх. Третій етап вимагає від перекладачів визначення когнітивних та культурних труднощів, які можуть виникнути в адресата під час розуміння тексту оригіналу [21].

Породження тексту перекладу поділяють на чотири етапи: розробка стратегії перекладу, пошук еквівалентів, породження тексту перекладу та редагування ТП.

Під час першого підетапу перекладач повинен враховувати конвенції цільової культури або особливості мовлення автора тексту оригіналу. На другому етапі перекладач проявляє вміння враховувати рівень підготовленості адресата до тексту

перекладу, норми поведінки під час міжкультурної комунікації тощо. Третій підетап ґрунтується на вмінні перекладача створювати цілісний текст, який би був зв'язним, з непорушеною логікою тощо. Останній підетап породження тексту перекладу потребує використання навичок редагування та оцінювання власного перекладу [28].

Як можна помітити ця модель перекладу у більшій мірі орієнтована на письмовий переклад. Етапи усного перекладу в деякому сенсі мають відмінності значною мірою не у назвах, а у їх реалізації. Наприклад на етапі інтерпретації тексту оригіналу перекладач найчастіше не має часу на детальний аналіз промови, на відміну від письмового перекладу, у якому глибокий та деталізований аналіз та обговорення є важливою складовою.

Відмінності між усним та письмовим перекладами є й на етапі породження тексту перекладу. Наприклад, під час письмового перекладу сприймання тексту оригіналу та породження тексту перекладу завжди відокремлені одне від одного, у той час, як під час усного ці процеси відбуваються паралельно. Деякі процеси в усному перекладі просто зливаються, адже через брак часу всі ці дії виконуються одночасно. Також необхідно відмітити відсутність етапу редагування в усному перекладі [43].

Також необхідно відмітити, що дослідники [45] відмічають, що усний переклад як і будь-яка діяльність має три фази: орієнтування, виконання та порівняння результату з визначеною метою.

Відповідно до «Проекту національної стратегії розвитку освіти України на 2012 – 2021 роки» на сучасному етапі перед вищою освітою стоять важливі завдання, зумовлені необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти, підготовки висококваліфікованих спеціалістів та перекладачів зокрема [11]. В такому контексті викладання англійської мови має реалізовуватися на основі нового підходу, який би враховував академічні та професійні потреби майбутніх перекладачів, вимоги типових програм

з курсу перекладу та передбачав формування базових компетенцій, що складають основу професійної компетентності перекладача [51]. У теперішньому світі, коли характерною рисою науки є підвищений інтерес мовознавців до проблеми перекладу, методика його викладання потребує ретельного доопрацювання, і розвиток у студентів перекладацької компетенції є одним із важливих та складних завдань, що стоять перед викладачами вищих навчальних закладів [35].

Навчання перекладу загалом визначається мовною підготовкою студентів. Коли студенти добре володіють мовою оригіналу та мовою перекладу, навчання перекладу зводиться до формування власне перекладацької компетентності, розвитку перекладацьких умінь і навичок, вмінню використовувати мовні засоби на різних етапах міжмовної комунікації [27].

Формування перекладацької компетентності, під якою розуміється вміння витягувати інформацію з тексту однією мовою і передавати її шляхом створення тексту іншою мовою, сприяє всебічному розвитку особистості майбутніх перекладачів, розвиває уважність і почуття відповідальності, вміння користуватися довідниками та додатковими джерелами інформації, робити вибір, швидко приймати правильні рішення, виявляти і зіставляти лінгвістичні та екстралінгвістичні дані [7].

Науковці, що досліджують проблему формування перекладацької компетентності, виділяючи різні її складові, погоджуються в тому, що вона складається з кількох аспектів. Беручи за основу дослідження видатного лінгвіста В. Н. Комісарова, ми виділяємо наступні компоненти перекладацької компетенції: мовна компетенція (як в рецептивному, так і продуктивному плані); комунікативна компетенція; перекладацька компетенція (навички білінгвізму і перекладу); технічна компетенція (уміння кодувати і декодувати інформацію, презентабельність); особистісні характеристики (розвиток пам'яті). При цьому перші три компоненти є характерними для всіх видів перекладу, а останні два є специфічними для усного послідовного перекладу [20, с. 34].

Перекладацька компетентність є складною за структурою, інтегративною компетенцією. Згідно з концепцією Н. А. Мильцевої, взятої нами за основу, ми розглядаємо перекладацьку компетентність як “знання основ перекладацької діяльності та вміння здійснювати адекватний переклад в залежності від характеру вихідної іншомовної інформації – вміння передати не тільки зміст, а й стиль, жанр, манеру викладу, метафоричність мови». Успіх її формування залежить значною мірою від того, наскільки методично чітко організовано навчальний процес: визначено обсяг базової нормативної граматики, мінімально необхідний для початку навчання перекладу; визначено зміст навчальних матеріалів, розроблено дидактичну стратегію з формування базової ПК [34, с. 10].

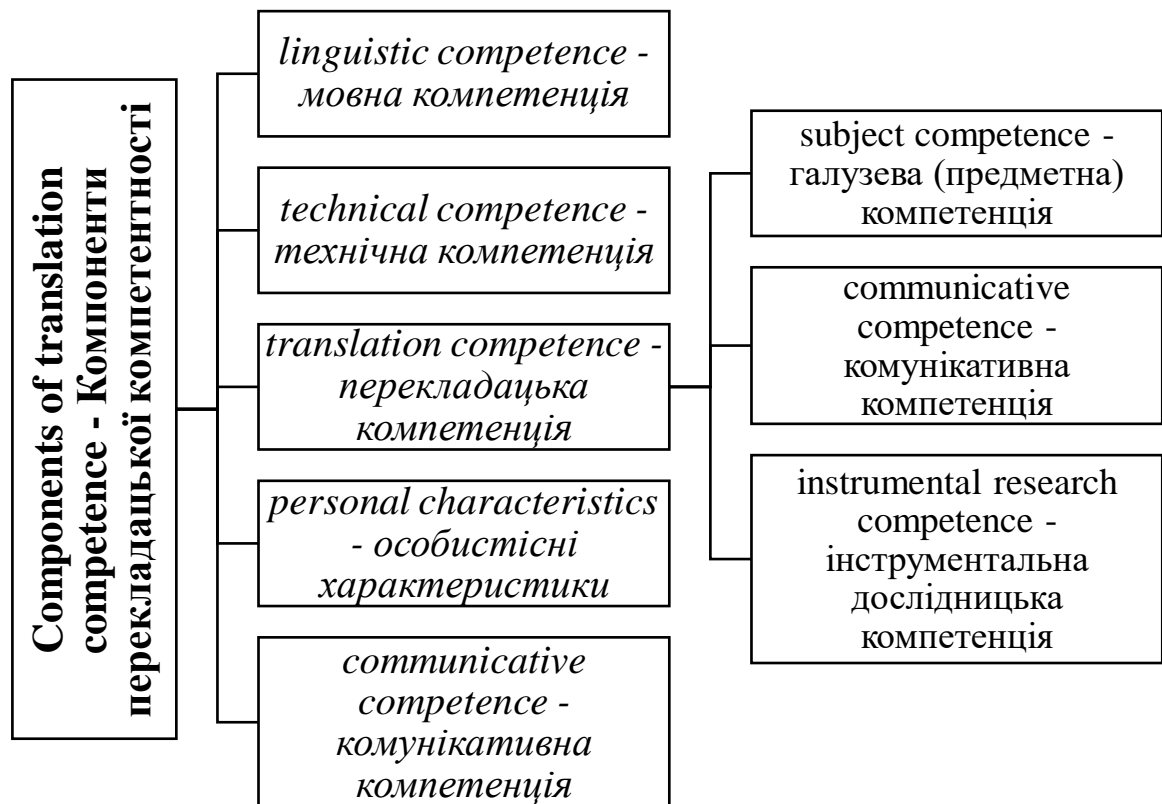

Рис. 1.4. Компоненти перекладацької компетентності

Особисті характеристики перекладача – це якості і настанови, які визначають його діяльність. Вчені вирізняють дві шкали їхньої оцінки: від ризикового та обачливого та від наполегливого до капітулянтського підходів [19, с. 343].

Перекладацька компетенція є багаторівневою структурою, але дослідники однозначно погоджуються лише щодо трьох складових: комунікативна компетенція (МО та МП), галузева (предметна) компетенція та інструментальна дослідницька компетенція.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Роль перекладача у сучасному, модернізованому світі є однією з найважливіших під час здійснення міжкультурної та мовної комунікації. Безперервний розвиток взаємодії між країнами Європейського Союзу вимагає постійного розвитку всіх типів перекладу, адже як кажуть деякі європейські чиновники: «мовою Європейського Союзу є переклад». Саме тому в останні роки все відчутнішою стає потреба у висококваліфікованих усних та письмових перекладачах. Вищезазначене підтверджує, що сфера методики навчання усного перекладу повинна стрімко розвиватися.

Законодавцем професійних якостей перекладача є Міжнародна асоціація перекладачів, яка була заснована у 1953 році. Згідно з визначеними нормами, усний перекладач повинен, по-перше, добре володіти рідною та робочими іноземними мовами. По-друге, він повинен мати деякі професійні якості, наприклад, аналітичне мислення, вміння узагальнювати, миттєву реакцію, здатність концентрувати увагу, гарну пам'ять, ораторські здібності, тактовність тощо.

Окрім професійних якостей перекладач також повинен мати певні навички. Однією з найважливіших, як стверджують вчені, є здатність до визначення симетрії чи асиметрії. В. І. Вернадський зазначав, що під час перекладацької діяльності перекладач повинен встановити симетричні чи асиметричні стосунки між текстом оригіналу та текстом перекладу.

Наступним важливим питанням у галузі методики навчання усного перекладу є її принципи. Вчені виділяють загальнодидактичні та загальнометодичні принципи, які тісно пов'язані між собою. Саме тому, для досягнення поставлених

цілей навчання майбутніх перекладачів необхідно використовувати всі принципи, як загальні, так і спеціальні.

Під час вивчення методики навчання усного перекладу як сфери перекладознавства було встановлено, що вчені виділяють кілька видів усного перекладу. Основними з них є послідовний переклад, переклад з аркушу та синхронний переклад. Також виділяють підвиди основних видів усного перекладу, наприклад, контактний переклад, переклад-шепотіння та синхронний переклад з текстом.

Узагальнена модель усного перекладу має дві основні стадії: перш за все, перекладач сприймає інформацію на слух та аналізує її, потім він відтворює інформацію засобами мови перекладу.

Перекладацька діяльність також має два етапи: інтерпретація тексту оригіналу та породження тексту перекладу, кожен з яких має у своїй структурі ще декілька підетапів. Однак, слід відмітити, що деякі процеси в усному перекладі виконуються одночасно, адже перекладач відчуває брак часу.

«Проект національної стратегії розвитку освіти України на 2012 – 2021 роки» зумовлює кардинальні зміни, які спрямовані на підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі перекладознавства. Саме тому постає питання про перекладацьку компетентність. Вона включає в себе такі складові, як мовна, технічна, перекладацька, комунікативна компетенції та особистісні характеристики.

РОЗДІЛ II

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1. Особливості дослідження термінологічної лексики, визначення поняття «термін» та його ознаки

Проблематикою термінологічної лексики займалися такі видатні лінгвісти, як Винокур Г.О. [9], Ахманова О.С. [2], Котелова Н.З. [25], Гринєв С.В. [12], Даниленко В.П. [13] та інші. Абсолютна більшість сучасних дослідників стверджує, що термінологічна лексика – це одна з ключових характеристик наукового стилю, інформативна база лексики кожної мови.

Аналіз лінгвістичних праць сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених, які присвячені питанням термінологічній лексики, показав, що існують різні визначення терміна, незважаючи на те, що це поняття здається семантично очевидним для розуміння.

Ахманова О.С. говорить, що термін – це «слово чи словосполучення спеціальної (наукової, технічної тощо) мови, яке створене чи запозичене для точного вираження понять та позначення предметів» [2, с. 95 – 96].

Даниленко В.П. вважає, що термін – це «слово чи словосполучення спеціальної сфери застосування, яке називає спеціальне поняття» [13, с. 11 – 13].

Тлумачний словник [22] визначає слово «термін», як (лат. *terminus* «границя, кінець, межа») спеціальне слово чи словосполучення, яке є загальновживаним для певної професійної сфери та застосовується в особливих умовах. Термін – це, перш за все поняття, яке є частиною системи понять певної галузі професійних знань та використовується у професійній лексиці.

Схожі визначення ми можемо знайти й в інших лінгвістичних словниках зарубіжного походження. Наприклад, у французькому словнику Ж. Марузо [30] під поняттям термінологія розуміється система термінів, які можуть використовуватися для вираження понять, які є типовими для цієї конкретної галузі чи науки.

Базою кожного терміну обов'язково є дефініція (тобто визначення) реалії, яку він висвітлює, саме це гарантує відображення короткої характеристики якогось явища чи предмета. Також відмічається, що кожна галузь знань та наука повинна використовувати терміни, які відображають лексичний матеріал власної термінологічної системи.

Мостовий М. І. визначає, що термін – це слово чи словосполучення, яке має історичний контекст та значення, яке закріпилося в підсвідомості суспільства, викликає асоціації та відображає одне поняття у конкретній галузі знань чи наук. [33, с. 191].

Карабан В. І. стверджує, що термін – це мовний знак, який відображає поняття конкретної або професійної наукової області. Він говорить, що науково-технічні терміни – це важлива складова текстів чи публікацій у науково-технічному стилі [15, с. 54].

Коваленко А. Я. заявляє, що термін – це «емоційне нейтральне слово чи словосполучення, яке вживається для репрезентування конкретних понять чи назв предметів» [17, с. 257].

Різноманіття дефініцій поняття «термін» насамперед пояснюється відсутністю чітко визначених його характерних ознак, в результаті чого кожен науковець розуміє це явище по-своєму. Однак, необхідно відмітити, що більшість вчених під час його визначення звертають увагу на його функціонально-смыслову сторону, адже загальновідомо, що термін має стосуватися одного поняття [49].

На нашу думку, найбільш влучними є визначення, які були надані В. І. Карабаном та М. І. Мостовим, але також ми б хотіли запропонувати своє

визначення. Отже, термін – це слово чи просте за своєю структурою словосполучення, яке репрезентує поняття чи явище, є прийнятим у професійній сфері та вживається в конкретних умовах.

При всій багатогранності сучасних галузей наукового дослідження та понять, які є властивими для них, вчені виділяють ряд ознак, які є спільними та визначають термін як особливу мовну одиницю. Серед основних **ознак терміна** [40] можна зазначити наступні десять:

1. *Системність.* Як вже згадувалося у визначеннях, термін входить до певної термінологічної системи, в якій він має значення. За межами даної системи термінологічна лексична одиниця може мати зовсім інше значення.
2. *Наявність дефініції.* Будь-який науковий термін повинен мати визначення, яке чітко обмежує та виділяє його значення.
3. *Точність.* Термінологічна одиниця повинна якнайточніше передавати суть явища чи поняття.
4. *Стислість.* Набагато зручніше користуватися короткими термінами, але це не завжди є можливим. На сьогоднішній день, багато коротких термінів не є точними.
5. *Однозначність.* У повсякденній та загальноживаній мові більшість слів є багатозначними, що є неприпустимим для термінологічної одиниці (через його призначення). Однак, слід звернути увагу на те, що однозначність може існувати лише в межах однієї термінологічної системи, як зазначено вище.
6. *Незалежність від контексту.*
7. *Відсутність синонімів.* Синонімія не може існувати у термінологічній системі, адже це заважає розумінню наукового тексту.
8. *Відповідність правилам і нормам певної мови.*
9. *Експресивна нейтральність.* Більшість термінологічних одиниць не мають емоційно-експресивного забарвлення.

10. *Милозвучність*. Термін повинен легко сприйматися читачем чи слухачем, тобто бути милозвучним, саме тому необхідно запобігати створення термінів, використовуючи жаргонізми, діалектизми тощо [5, с. 19 – 22].

Враховуючи той факт, що термін – це елемент, який постійно та динамічно розвивається, який постійно функціонує в живій, повсякденній мові та постійно піддається змінам, можна говорити про те, що однозначність не слід розглядати як основну ознаку, яка дозволяє вирізняти термінологічну лексику від загальноновживаної.

2.2. Особливості розподілу термінів на структурно-семантичні групи

Під час розуміння та перекладу термінологічної одиниці необхідно звертати увагу на її структурні особливості, морфологічне походження, а також на відмінності від загальноновживаної лексики у семантиці.

2.2.1. Розподіл термінів за структурною ознакою (перша група)

Найбільш детальною є класифікація вченого Карабана В. І. [16], який розподілив терміни на структурні групи за їхньою будовою. Згідно з цим дослідженням термінологічні одиниці поділяються на: 1. прості терміни (однокореневі слова), 2. похідні терміни: суфіксальні, префіксальні, суфіксально-префіксальні, 3. складні терміни, 4. терміни-словосполучення.

Протягом перекладу репрезентативних англомовних текстів у сфері методики навчання усного перекладу на українську мову було виділено триста (300) термінологічних одиниць (див. Додаток Б).

Під час дослідження постало питання особливостей перекладу односкладових чи багатоскладових термінів. З метою їх визначення необхідно розглянути окремо кожен тип та звернути увагу на словотворення лексичних одиниць у галузі методики викладання усного перекладу.

1. Просте слово-термін повинно бути непохідним, його основа завжди залишається незмінною та містить в собі головне значення слова [10].

Термінологічна одиниця містить в собі лише одну кореневу морфему, до якої може бути приєднані флексії. До цього типу були віднесені такі терміни як: *abstract* (абстрактний), *accent* (акцент), *access* (доступ), *accuracy* (точність), *arise* (викликати), *aspect* (аспект), *barrier* (бар'єр), *characteristics* (характеристики), *contribute* (сприяти), *channel* (канал), *chunk* (частка), *convey* (передавати), *convince* (переконувати), *competence* (компетентність), *coordination* (координація), *convergence* (конвергенція), *criteria* (критерія), *current* (нинішній), *curriculum* (навчальний план), *debates* (дебати), *demand* (попит), *demand* (потреба), *design* (програма), *dialogue* (діалог), *didactics* (дидактика), *discipline* (дисципліна), *divorce* (розділення), *domestic* (вітчизнятий), *duties* (обов'язки), *elites* (еліта), *emphasize* (наголошувати), *enhance* (підвищити), *exercise* (вправа), *example* (приклад), *expectations* (очікування), *factor* (фактор), *feature* (особливість), *focus* (зосередитись), *focus* (спрямованість), *field* (сфера), *gap* (розрив), *harmonization* (гармонізація), *industry* (промисловість), *impact* (вплив), *integrate* (інтегрувати), *internship* (практика), *intuition* (інтуїція), *junior* (молодший), *knowledge* (знання), *length* (тривалість), *level* (рівень), *liaison* (зв'язок), *linguistic* (лінгвістичний), *nature* (характер), *linguistics* (лінгвістика), *note* (запис), *mediator* (посередник), *mechanism* (механізм), *methodology* (методологія), *mind* (уявлення), *obvious* (очевидний), *originality* (оригінальність), *paradigm* (парадигма), *pedagogy* (педагогіка), *phenomenon* (феномен), *pyramid* (піраміда), *pragmatics* (прагматика), *priority* (пріоритет), *production* (розробка), *process* (процес), *proposal* (пропозиція), *register* (реєстр), *talent* (талант), *title* (свідчити), *topic* (тема), *render* (перекладати), *year* (курс), *osmosis* (осмос), *scaffold* (підмосток), *scale* (маштаб), *scenario* (сценарій), *senior* (старший), *standard* (стандарт), *strata* (верства), *strategic* (стратегічний), *society* (суспільство), *study* (вивчення), *subject* (область), *sense* (почуття), *skills* (навички), *speech* (промова), *syllabus* (навчальна програма), *theorization* (теорія), *thesis* (дисертація), *value* (цінність), *unit* (підрозділ).

2. Похідне слово-термін повинно мати у своїй структурі одну кореневу, а також одну (іноді більше) афіксальну морфему (префікс чи суфікс). До другого типу були віднесені такі терміни: *accountable* (відповідальний), *accumulate* (накопичувати), *adaptation* (адаптація), *advertising* (реклама), *assessment* (оцінка), *application* (застосування), *argument* (аргумент), *awareness* (обізнаність), *collaboratively* (спільно), *communicate* (спілкуватися), *communication* (комунікаційний), *comparison* (порівняння), *confining* (обмеження), *contributing* (сприйняття), *consultancy* (консалтинг), *communicator* (комунікатор), *comprehension* (розуміння), *collaboration* (співпраця), *cooperation* (співпраця), *curiosity* (цікавість), *customer* (клієнт), *declarative* (декларативний), *detachment* (відокремлення), *description* (опис), *discussion* (дискусія), *decoding* (кодування), *encoding* (декодування), *employed* (використовується), *employer* (роботодавець), *equipment* (обладнання), *environment* (середовище), *experience* (досвід), *flexibility* (гнучкість), *foreigner* (іноземець), *geared* (спрямований), *generation* (покоління), *globalization* (глобалізація), *government* (державний), *growth* (зростання), *heterogeneous* (різнорідний), *implementation* (реалізація), *improvement* (покращення), *industry* (галузевий), *initiation* (ініціація), *intensity* (інтенсивність), *inspiration* (натхнення), *interaction* (взаємодія), *intention* (намір), *interaction* (взаємодія), *intercepting* (перехоплення), *ingenious* (геніальний), *interlocutor* (співрозмовник), *interlinguistic* (інтерлінгвістичний), *interpret* (тлумачити), *interpreting* (усний переклад), *introducing* (залучання), *independently* (самостійно), *launching* (дослідження), *learning* (навчання), *lecturer* (лектор), *localization* (локалізація), *legitimacy* (легітимність), *manager* (керівник), *mainstream* (основний), *manipulation* (маніпулювання), *mercenary* (найманець), *mediation* (посередництво), *multicultural* (мультикультурний), *multidisciplinary* (міждисциплінарний), *multilingual* (багатомовний), *negotiation* (переговори), *necessity* (необхідність), *pedantic* (педантичний), *performance* (продуктивність), *publishing* (публікація), *productive* (продуктивний), *production* (обсяг), *professionalization* (професіоналізація),

promising (перспективний), *provider* (постатальник), *postgraduate* (аспірантура), *readable* (легке для читання), *research* (дослідження), *sensitive* (чутливий), *scaffolding* (лаштування), *statistical* (статистичний), *speaker* (промовець), *specialized* (спеціалізований), *subtitling* (субтитрування), *offered* (запропонований), *output* (результат), *responsibility* (відповідальність), *terminology* (термінологічна база), *thoroughness* (ретельність), *translation* (письмовий переклад), *undergraduate* (бакалавр), *understandings* (розуміння), *universality* (універсальність), *unprecedented* (безпрецедентний), *user* (користувач), *variety* (різноманітність), *whispering* (шепотіння).

Серед афіксів вчені виділяють два типи: 1. власні (тобто ті, які використовують засоби рідної мови), 2. запозичені. Переважна більшість суфіксів в термінологічній лексиці є запозиченими, перш за все з латинської чи давньогрецької мов. Для того, щоб перекласти похідний термін необхідно вміти правильно розподілити його на компоненти.

3. Складні слова-терміни – це слова, які мають у своїй структурі дві чи більше кореневі морфеми (компоненти), також ці термінологічні одиниці характеризуються графічною та семантичною цілісністю. Деякі вчені, беручи за основу дослідження їхню структуру, виділяють ще декілька типів складних слів-термінів: 1. складні слова, які мають дві прості основи, 2. складні слова, які включають до своєї структури хоча б один компонент з похідною основою, 3. складні слова, у структурі яких одним з компонентів є скорочення та 4. складні слова, в основі яких є складне слово [32, с. 71].

До складних термінологічних одиниць ми віднесли такі: *audio-visual* (аудіовізуальний), *CAT* (KET), *computer-aided* (комп'ютеризований), *cost-efficient* (державний), *cross-cultural* (міжкультурний), *employability* (здатність до працевлаштування), *frameworks* (основа), *hand-me-down* (готове навчання), *headset* (гарнітура), *know-how* (ноу-хау), *microphone* (мікрофон), *TRADOS* (ТРАДОС), *self-learning* (самонавчання), *setback* (невдача), *sound-proofed* (звуконепроникний),

pathway (шлях), *post-colonial* (постколоніальний), *psycholinguistics* (психолінгвістика), *teamwork* (спільна робота), *worthwhile* (доцільний).

Саме під час перекладу складних слів англійської мови необхідно звертати увагу на структуру та зміст, адже лексичні одиниці цієї категорії погано пристосовані до калькування чи запозичення й, частіше за все, потребують перекладу шляхом пояснення.

4. Терміни-словосполучення – це словосполучення, які використовуються з метою називання конкретного поняття конкретної галузі. Найчастіше ці термінологічні одиниці розподіляються на декілька підтипів:

а. Прості словосполучення, які найчастіше мають у своїй структурі два слова, одне з яких є залежним, а інше – головним. Наприклад, нами у цьому підтипі було виділено: *academic writing* (академічна література), *applied activities* (прикладна діяльність), *armchair theorists* (диванні теоретики), *be computer literate* (володіти комп'ютером), *canonical translation study* (канонічне вивчення перекладу), *case studies* (фактичне дослідження), *cognitive apprenticeship* (когнітивне навчання), *commercial (or business T&I)* (комерційний (або бізнес) переклад), *commercial translation* (комерційний переклад), *communication studies* (вивчення комунікацій), *Community Interpreting and Translation* (Громадський усний та письмовий переклад), *commodity circulation* (товарообіг), *comparative projects* (порівняльні проекти), *conference interpreters* (перекладачі, які працюють на конференції), *consecutive interpreting* (послідовний переклад), *daily lives* (повсякденне життя), *degree of innovation* (ступінь інновацій), *descriptive projects* (описові проекти), *diplomatic skills* (дипломатичні навички), *drafting skills* (навички редагування), *elective program* (програма за вибором), *empirical research* (емпіричне дослідження), *escort interpreting* (ескортний переклад), *goal of the program* (мета програми), *global age* (глобальний вік), *group translation project* (проект групового перекладу), *global economy* (глобальна економіка), *job market* (ринок праці), *history of translation* (історія перекладу), *intercultural communication issues* (питання міжкультурної

комунікації), *introduction to machine translation* (вступ до машинного перекладу), *ivory tower* (сліпота), *L1 (the mother tongue)* (M1 – рідна мова), *L2 (the foreign language)* (M2 – іноземна мова), *language pair* (мовна пара), *language professionals* (професіонали у галузі мовознавства), *legal T&I* (юридичний переклад), *lifelong learning* (безперервне навчання), *linguistic and cultural liaisons* (мовно-культурний зв'язок), *literary works* (літературні твори), *literary studies* (літературознавство), *Master Thesis* (магістерська робота), *news media* (ЗМІ), *original document* (вихідний документ), *real world* (справжній світ), *postgraduate course* (аспірантура), *practical T&I skills* (практичні навички), *practical workshop* (практичний семінар), *professional training* (професійна підготовка), *professional translation* (професійний переклад), *professional translation projects* (проекти професійного перекладу), *public service interpreting* (державна служба перекладу), *Public Service Interpreting and Translation* (громадське надання перекладу), *pure scientific research* (чисте наукове дослідження), *quality in communication* (якість спілкування), *sign-language interpreting* (усний переклад мовою жестів), *simultaneous interpreting* (синхронний переклад), *specific subject domains* (конкретна предметна область), *source language* (мова оригіналу), *spoken word* (промовлене слово), *subject domain* (предметна область), *social services* (соціальні послуги), *T&I educators* (педагоги з усного та письмового перекладу), *T&I theory* (перекладознавство), *T&I students* (студенти-перекладачі), *T&I practitioner* (перекладач-практик), *tacit language* (мовчазні знання), *target language* (цільова мова), *technical T&I* (технічний переклад), *tertiary institutions* (вищі навчальні заклади), *text linguistics* (текстова лінгвістика), *the MA* (магістратура), *train competent T&I specialists* (навчати компетентних спеціалістів), *trainee translators and interpreters* (перекладачі-практики), *Translation Studies* (дослідження у галузі перекладознавства), *translator and interpreter training* (підготовка усних та письмових перекладачів), *quick mind* (швидкий розум), *ultimate task* (кінцеве завдання), *written word* (написане слово).

б. Складні словосполучення, які містять декілька залежних слів, які відображають різні значення головного слова. Наприклад, *tools for professional translation* (інструменти професійного перекладу).

Таблиця 2.1. Розподіл термінів за структурною ознакою

Терміни, виділені за структурною ознакою				
	ПРОСТІ	ПОХІДНІ	СКЛАДНІ	СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ
Кількість	92	104	20	84
Відсоток	30,6 %	34,7 %	6,7 %	28 %

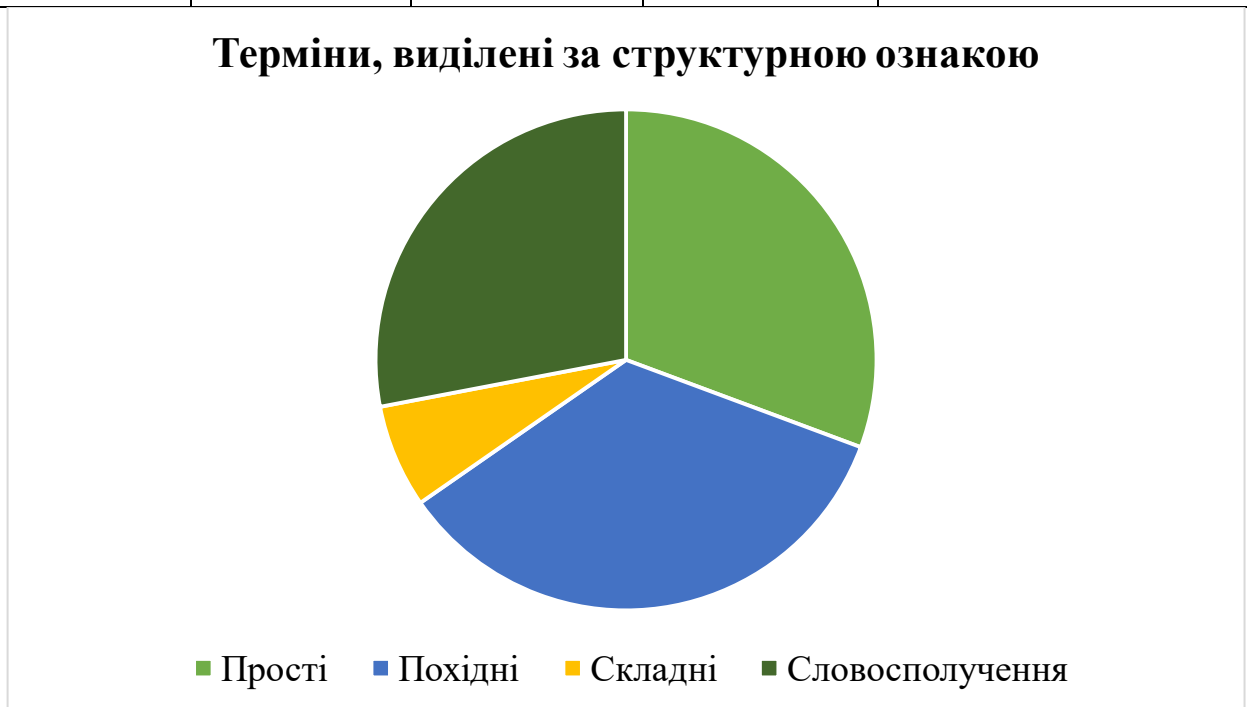

Рис. 2.1. Розподіл термінів за структурною ознакою

Отже, у ході дослідження було встановлено, що найбільшу кількість термінів у сфері методики навчання усного перекладу складають похідні терміни, адже до третього типу відносяться сто чотири (104) терміни, тобто 34,7 % від загальної кількості виділених термінологічних одиниць. У той час, як до першого типу (прості) відносяться дев'яносто дві (92) термінологічні одиниці, тобто 30,6 %, до четвертого типу (словосполучення) було віднесено вісімдесят чотири (88) терміни, тобто 28 % від загальної кількості, а до третьої групи термінів (складні) увійшли лише двадцять (20) термінологічних одиниць, тобто 6,7 % від загальної кількості.

2.2.2. Розподіл термінів за походженням (друга група)

Термінологічні одиниці з галузі методики навчання усного перекладу були розділені на чотири основні групи: латинського, англійського, французького та іншого походження.

1. Латинського походження: *academic* (від лат. *academicus* – академік), *accuracy* (від лат. *accuratus* – точний), *aid* (від лат. *adiuta* - допомога), *adaptation* (від лат. *adaptationem* – адаптація), *literate* (від лат. *litteratus*, *litteratus* – грамотний, науковий), *canonical* (від лат. *canonicalis* – канонічний), *cognitive* (від лат. *cognoscere* - вчитися), *comparative* (від лат. *comparativus* – порівняльний), *conference* (від лат. *conferential* – конференція), *competent* (від лат. *competentem* – компетентний), *consecutive* (від лат. *consecutivus* – послідовно), *contributing* (від лат. *contributes* - сприяти), *cooperation* (від лат. *cooperationem* – співробітництво), *cross-cultural* (від лат. *cultura* – культура), *curricula* (від лат. *curriculum* – курс), *innovation* (від лат. *innovationem* – оновлення), *description* (від лат. *descriptionem* – опис), *descriptive* (від лат. *descriptivus* – описовий), *diplomatic* (від лат. *diplomaticus* – дипломатичний), *elective* (від лат. *electives* – факультативний), *empirical* (від лат. *empiricus* – емпіричний), *flexibility* (від лат. *flexibilitatem* – гнучкість), *project* (від лат. *proiectum* – проект), *impact* (від лат. *impactus* - вплив), *implementation* (від лат. *implementem* – інвентар), *intercepting* (від лат. *interceptus* - перехоплений), *introducing* (від лат. *introducere* - ввести), *foreign language* (від лат. *foraneus* – іноземний та від лат. *lingua* – мова), *professionals* (від лат. *professionem* – професія), *liaison* (від лат. *ligationem* – зв'язок), *Master* (від лат. *magister* – майстер), *Thesis* (від лат. *thesis* – теза), *mediator* (від лат. *mediatorem* – медіатор), *multilingual* (від *multi-* - багато та лат. *lingua* – мова), *document* (від лат. *documentum* – документи), *production* (від лат. *productionem* – виробництво), *scientific* (від лат. *scientificus* – вчений), *study* (від лат. *stadium* – дослідження), *pure* (від лат. *purus* – чистий), *quality* (від лат. *qualitatem* – якість), *register* (від лат. *registrum* – реєстр), *render* (від лат. *reddere* – повернення), *sign-language* (від лат. *signum* – сигнал та від лат. *linguaticum* – мовлення), *simultaneous*

(від лат. *simultaneous* – одночасний), *source* (від лат. *surgere* – вгору), *syllabus* (від лат. *syllabus* – навчальний план), *educators* (від лат. *educator* – тренер), *students* (від лат. *studiare* – навчатися), *tacit* (від лат. *tacitus* – безмовний), *tertiary institutions* (від лат. *tertiarius* – вищий та від лат. *institutionem* – установа), *text* (від лат. *textus* – текст), *translation* (від лат. *translationem* – переклад), *abstract* (від лат. *abstractus* – реферат), *accumulate* (від лат. *accumulates* – акумулювати), *application* (від лат. *applicationem* – додаток), *argument* (від лат. *argumentum* – аргумент), *aspect* (від лат. *aspectus* – зовнішній вигляд), *audio-visual* (від лат. *audire* – аудіо + *visualis* – візуальність), *channel* (від лат. *canalis* – канал), *collaboration* (від лат. *collaborare* – співпрацювати), *collaboratively* (від лат. *collaborare* – співпрацювати), *communicate* (від лат. *communicates* – ділитися), *communicator* (від лат. *communicator* – комунікатор), *competence* (від лат. *competentia* – ціна), *comprehension* (від лат. *comprehensionem* – розуміння), *contribute* (від лат. *contributes* – внесок), *convince* (від лат. *convincere* – переконати), *coordination* (від лат. *coordinationem* – координація), *curiosity* (від лат. *curiositatem* – цікавість), *current* (від лат. *currere* – теперішній), *customer* (від лат. *consuetudinarius* – замовлення), *declarative* (від лат. *declarativus* – обов’язково), *dialogue* (від лат. *dialogus* – діалог), *domestic* (від лат. *domesticus* – домашній), *duties* (від лат. *debitus* – завдяки), *example* (від лат. *essample* – приклад), *expectations* (від лат. *expectationem* – очікування), *factor* (від лат. *factor* – фактор), *focus* (від лат. *focus* – фокус), *heterogeneous* (від лат. *heterogeneous* – різноманітний), *inspiration* (від лат. *inspiracion* – натхнення), *integrate* (від лат. *integrates* – інтегрований), *intention* (від лат. *intentionem* – увага), *interlocutors* (від лат. *interlocut* – передавати), *intuition* (від лат. *intuitionem* – інтуїція), *junior* (від лат. *iunior* – молодий), *literary* (від лат. *literarius* – літературний), *mechanism* (від лат. *mechanismus* – механізм), *mediation* (від лат. *mediationem* – посередництво), *mercenary* (від лат. *mercenaries* – посередник), *note* (від лат. *nota* – лист), *obvious* (від лат. *obvius* – доступ), *offered* (від лат. *offrir* – давати), *osmosis* (від лат. *osmose* – осмос), *paradigm* (від лат. *paradigm* – парадигма), *pedagogy* (від лат. *paedagogia* – педагогіка), *phenomenon* (від лат.

phænomenon – феномен), *post-colonial* (від лат. *colonia* – колонія), *productive* (від лат. *productivus* – головний), *pyramid* (від лат. *piramis* – пірамада), *real world* (від лат. *realis* – справжній), *senior* (від лат. *senior* – старший), *subject* (від лат. *subiectus* – предмет), *T&I practitioner* (від лат. *practicus* – практичний), *T&I theory* (від лат. *theoria* – теорія), *talent* (від лат. *talenta* – талант), *thesis* (від лат. *thesis* – теза), *topic* (від лат. *Topica* – тема), *ultimate task* (від лат. *ultimatus* – кінцевий + *taxare* – збір), *variety* (від лат. *varietatem* – різноманітність).

2. Англійського походження: *assessment* (від англ. *assess* – оцінювати + суфікс -ment), *awareness* (від англ. *aware* – усвідомлювати + суфікс -ness), *commercial* (від англ. *commerce* – комерційний + суфікс -al), *apprenticeship* (від англ. *apprentice* – учень + суфікс -ship), *business* (від англ. *bisignes* – тривога), *drafting* (від англ. *draft* – відбирати), *programme* (від англ. *program* – програмувати), *hand-me-down* (від англ. *hand* – рука), *internship* (від англ. *intern* – стажер + суфікс -ship), *mother tongue* (від англ. *modor* – мати та від англ. *tunge* – мова), *learning* (від англ. *leorning* -навчання), *lifelong* (від англ. *life* – життя + *long* – довгий), *multicultural* (від англ. *multi-* -багато + *cultural* – культурний), *multidisciplinary* (від англ. *multi-* -багато + *disciplinary* – дисциплінарний), *postgraduate* (від англ. *post-* -після + *graduate* – випускник), *workshop* (від англ. *work* – робота + *shop* – магазин), *professionalization* (від англ. *professional* – професіональний + суфікс -ize), *readable* (від англ. *read* – читати + суфікс -able), *speech* (від англ. *spæc* – мова), *word* (від англ. *word* – слово), *teamwork* (від англ. *team* – команда + *work* – робота), *theorization* (від англ. *theory* – теорія + суфікс -ize), *thoroughness* (від англ. *þuruh* – через), *tools* (від англ. *tol* – інструмент), *whispering* (від англ. *hwisprung* – шепотіння), *writing* (від англ. *writing* – письмо), *written* (від англ. *writan* – писати), *arise* (від англ. *arisan* – вставати), *background* (від англ. *back* – назад + *ground* – земля), *chunk* (від англ. *chunk* – шматок), *consultancy* (від англ. *consultant* – консультант), *convergence* (від англ. *convergence* – конвергенція), *daily life* (від англ. *dæglic* день + *life* – життя), *decoding* (від англ. *de-* + *code* – кодувати), *emphasize* (від англ. *emphasis* – підкреслювати + -

ize), *employer* (від англ. employ – використовувати), *encoding* (від англ. en- + code – кодувати), *environment* (від англ. environ – оточувати + -ment), *field* (від англ. field – поле), *foreigner* (від англ. foreign – іноземний + -er), *frameworks* (від англ. frame – рама + work – робота), *global age* (від англ. globe – глобус + -al), *globalization* (від англ. global – глобальний + -ize), *harmonization* (від англ. harmonize – гармонізація + -ation), *intensity* (від англ. intense – інтенсивний + -ity), *interaction* (від англ. inter- + action – дія), *job market* (від англ. job – робота + market – ринок), *know-how* (від англ. know – знати + how – як), *learning* (від англ. leorning – навчання), *lecturer* (від англ. lecture – лекція), *legitimacy* (від англ. legitimate – законний + -cy), *length* (від англ. lengðu – довжина), *linguistics* (від англ. linguistics – лінгвістика), *localization* (від англ. localize – локалізувати), *mainstream* (від англ. main – основний + stream – потік), *manager* (від англ. manage – керувати), *mind* (від англ. gemynd – пам'ять), *output* (від англ. out + put), *pathway* (від англ. path – шлях + way – шлях), *pedantic* (від англ. pedant – педант + ic), *performance* (від англ. perform – виконувати + -ance), *postgraduate* (від англ. post + graduate – випускатися), *promising* (від англ. promise – обіцянка), *proposal* (від англ. propose – пропонувати + al), *provider* (від англ. provide – надавати), *publishing* (від англ. publish – публікувати), *quick mind* (від англ. cwic – швидкий), *responsibility* (від англ. responsible – відповідальність + -ity), *setback* (від англ. set + back – назад), *social services* (від англ. socialis – суспільство), *sound-proofed* (від англ. gesund – звук + preove – підтверджувати), *specific subject domains* (від англ. specificus – специфічний), *statistical* (від англ. statistic – статистика + al), *strata* (від англ. stratum – прошарок), *subtitling* (від англ. sub- - під + title – назва), *undergraduate* (від англ. under + graduate – випускатися), *understanding* (від англ. understanding – розуміння), *unit* (від англ. unit – розділ), *unprecedented* (від англ. un- + precededent – прецедентний), *user* (від англ. use – користуватися), *worthwhile* (від англ. worth – варто + while – через), *year* (від англ. gear – рік).

3. Французького походження: *activities* (від франц. activité – діяльність), *applied* (від франц. aploier – застосовувати), *barrier* (від франц. barrier – бар'єр),

communication (від франц. *comunicacion* – спілкування), *community* (від франц. *comunité* – спільність), *comparison* (від франц. *comparaison* – порівняння), *interpreter* (від франц. *interpreteur, entrepreteur* – інтерпретатор), *degree* (від франц. *degré* – ступінь), *divorce* (від франц. *divorce* – розлучення), *escort* (від франц. *escorte* – супровід), *issue* (від франц. *issue* – результат), *feature* (від франц. *faiture* – особливість), *history* (від старо-франц. *estoire, estorie* – історія), *improvement* (від англо-франц. *emprowement* – розширення прав і можливостей), *communication* (від франц. *comunicacion* – спілкування), *interpreting* (від франц. *interpreteur* – перекладач), *machine* (від франц. *machine* – машина), *ivory tower* (від франц. *tour d'ivoire* – башта з слонової кістки), *pair* (від франц. *paire* – пара), *legal* (від франц. *legal* – правовий), *methodology* (від франц. *méthodologie* – методологія), *originality* (від франц. *originalité* – оригінальність), *practical* (від франц. *practique* – практика), *training* (від франц. *train* – тренувати), *psycho-* (від франц. *psychologique* – психологічний), *public service* (від франц. *public* – громадськість та від франц. *service* – обслуговування), *research* (від франц. *recerche* – пошук), *scaffold* (від франц. *eschafaut* – підмостки), *scaffolding* (від франц. *eschafaut* – підмостки), *speaker* (від франц. *spreker* – оратор), *specialized* (від франц. *spécialiser* – спеціалізуватися), *subject domain* (від франц. *sogit, suget, subget* – предмет, об'єкт та від франц. *demaine* – галузь), *target* (від франц. *targe* – щит), *accent* (від франц. *acent* – акцент), *access* (від франц. *aces* – доступ), *accountable* (від франц. *acontable* – підзвітний), *advertising* (від франц. *avertir* – реклама), *commodity circulation* (від франц. *commodité* – зручність + *circulation* – рух), *communication* (від франц. *comunicacion* – комунікація), *confining* (від франц. *confins* – межа), *convey* (від франц. *convoier* – жадати), *cost-efficient* (від франц. *cost + efficient* – ефективний), *debates* (від франц. *debat* – дебати), *demand* (від франц. *demande* – додаток), *detachment* (від франц. *détachement* – відшарування), *didactics* (від франц. *didactique* – дидактика), *discipline* (від франц. *descepline* – дисципліна), *discussion* (від франц. *discussion* – дискусія), *elites* (від франц. *élite* – еліта), *employability* (від франц. *employ* – зайнятість), *enhance*

(від франц. *enhaucier* – підвищення), *equipment* (від франц. *équipement* – обладнання), *exercise* (від франц. *exercice* – вправа), *experience* (від франц. *esperience* – досвід), *generation* (від франц. *generacion* – покоління), *government* (від франц. *government* – держава), *independently* (від франц. *independent* – незалежний), *industry* (від франц. *industrie* – галузь), *ingenious* (від франц. *ingénieux* – розумний), *initiation* (від франц. *initiation* – ініціація), *interpret* (від франц. *interpreter* – передавати), *level* (від франц. *livel* – рівень), *manipulation* (від франц. *manipulation* – маніпуляція), *nature* (від франц. *nature* – характер), *necessity* (від франц. *necessité* – необхідність), *negotiation* (від франц. *negociacion* – переговори), *pragmatics* (від франц. *pragmatique* – прагматика), *priority* (від франц. *priorite* – пріоритет), *process* (від франц. *process* – процес), *production* (від франц. *production* – виробництво), *scale* (від франц. *escale* – зупинка), *sense* (від франц. *sens* – почуття), *sensitive* (від франц. *sensitive* – чутливий), *society* (від франц. *societe* – суспільство), *standard* (від франц. *estandard* – стандарт), *strategic* (від франц. *stratégique* – стратегія), *title* (від франц. *title* – назва), *universality* (від франц. *universelite* – універсальність), *value* (від франц. *value* – цінність).

4. Іншого походження: *design* (від італ. *disegno* – дизайн), *geared* (від старонорвезького *gear* – шестерні), *knowledge* (від скандинавського *snawlece* – знання), *launching* (від португальського *lancha* – катер), *linguistic* (від нім. *linguistisch* – лінгвістичний), *psycholinguistics* (від франц. *psychologique* – психологічний та від нім. *linguistisch* – лінгвістичний), *skills* (від старонорвезького *skil* – джерело), *technical* (від грецького *tekhnikos* – техніка), *terminology* (від нім. *terminologie* – термінологія), *characteristics* (від грец. *kharakteristikos* – характеристика), *criteria* (від грец. *criterion* – критерія), *gap* (від датс. *gaper* – розподілення), *growth* (від норв. *grođi* – зріст), *microphone* (від грец. *mikros* – маленький + *phone* – вухо), *scenario* (від італ. *scenario* – сценарій).

Таблиця 2.2. Розподіл термінів за походженням

Терміни, виділені за походженням				
	ЛАТИНСЬКОГО	АНГЛІЙСЬКОГО	ФРАНЦУЗЬКОГО	ІНШОГО
Кількість	116	88	81	15
Відсоток	38,7 %	29,3 %	27 %	5 %

Рис 2.2. Розподіл термінів за походженням

Отже, у ході дослідження було встановлено, що найбільшу кількість термінів у сфері методики навчання усного перекладу складають слова латинського походження, адже до першої групи відносяться сто шістнадцять (116) термінів, тобто 38,7 % від загальної кількості виділених термінологічних одиниць. Наступною за кількістю термінів стала друга група (англійського походження), до неї було віднесено вісімдесят вісім (88) термінологічних одиниць, тобто 29,3 %. У той час, як до третьої групи (французького походження) відносяться вісімдесят одну (81) термінологічну одиницю, тобто 27 % від загальної кількості, а до четвертої групи термінів (іншого походження) увійшли лише п'ятнадцять (15) термінологічних одиниць, тобто 5 % від загальної кількості.

2.3. Особливості вибору способів перекладу термінологічних одиниць у галузі методики навчання усного перекладу

Переклад наукових тестів набуває все більшого значення у житті кожної країни, адже перекладацька діяльність – це один з найважливіших факторів розвитку будь-якої наукової галузі. Інколи під час перекладу наукових статей чи досліджень виникають труднощі, спричинені певними розбіжностями у термінологічній лексиці англійської та української мов, наприклад, багатозначність слів, відсутність відповідників, особливості словотворення тощо. Саме тому, були розроблені загальні способи перекладу, які дозволяють подолати вищезазначені перекладацькі труднощі [24]. У ході дослідження нами були використані п'ять способів перекладу термінологічних одиниць: словниковий відповідник, транскодування, калькування, контекстуальна заміна та описовий переклад.

Як стверджує практика перекладу всі лексичні одиниці мови оригіналу можуть бути поділені на два групи: 1. одиниці, які мають *словниковий відповідник* (еквівалент), а також 2. одиниці, які не мають відповідника у мові перекладу [18, с. 720].

Звичайно, перекладацька діяльність не завжди пов'язана зі словниковими відповідниками. Інколи словники не надають певних еквівалентів неоднозначного терміну, або ж варіант перекладу, який пропонується словником, не підходить до контексту. У таких ситуаціях перекладач вдається до інших варіантів способу перекладу [41].

Транскодування – це спосіб перекладу, під час якого графічна чи звукова форма слова мови оригіналу відображається, використовуючи абетку мови перекладу [16].

Термінологічні одиниці, які були транскодовані та вже закріпилися у мові перекладу, можуть бути подані у словнику без додавання описового перекладу. Цей спосіб перекладу використовується у випадках, коли у мові перекладі, та зокрема в науковій сфері, не існує відповідне поняття або ж перекладацький еквівалент, а

перекладач не в змозі підібрати відповідник у мові перекладу, який би повністю передав зміст цього поняття чи терміну та зміг би задовольнити вимоги термінотворення. Необхідно пам'ятати, що транскодований термін має лише одне значення, тобто такий спосіб перекладу може використовуватися лише у ситуаціях, коли необхідно створити термінологічну одиницю у цільовій мові [36].

Калькування – це спосіб перекладу, під час якого еквівалентом простої чи складної термінологічної одиниці в мові перекладу найчастіше обирається перший відповідник, з поданих у словнику. Цей спосіб перекладу найчастіше використовується під час перекладу складних слів або термінів. Необхідно враховувати, що калькування може використовуватися лише стосовно одного компоненту складної термінологічної одиниці. Воно може бути використане лише за умови дотримання усіх норм вживання терміна та словотворення та сполучуваності мови перекладу [44].

Контекстуальна заміна – це спосіб перекладу, під час якого еквівалентом слова чи словосполучення стає не словниковий відповідник, а лексична одиниця, яка біла підібрана відповідно до контекстуального значення слова, норм мови перекладу тощо. Слід відмітити, що не існує певних вимог до створення контекстуального перекладу, оскільки перекладацький еквівалент у даних випадках залежить лише від контексту, в якому вживається слово чи словосполучення [3].

Описовий переклад – це спосіб перекладу нових лексичних одиниць мови оригіналу, під час якого слово чи словосполучення (термінологічна одиниця) замінюється коротким описом (найчастіше словосполученням), яке в змозі передати зміст даної термінологічної одиниці. Однак, до описового перекладу висуваються деякі вимоги. Перш за все, еквівалент повинен точно передавати смисл поняття, по-друге, опис не повинен бути надто докладним та, по-третє, структура терміну в мові перекладу не повинна бути складною. Під час використання описового перекладу необхідно звертати увагу на те, щоб словосполучення

повністю транслювало всі ознаки термінологічної одиниці, які були визначні у мові оригіналу [41].

Таким чином, перекладач повинен мати не лише гарні знання з англійської мови, а й бути обізнаним у галузі, до якої відновиться текст, який перекладається, адже значення понять та термінологічних одиниць тісно зв'язане з контекстом, специфікою сфери та може бути змінено відповідно до галузі використання. Лише враховуючи ці дві умови є можливість створити гарний, адекватний текст перекладу у будь-якою наукової літератури.

2.3.1. Способи перекладу термінів у галузі методики навчання усного перекладу

Матеріалом нашого дослідження стали стаття Translation and interpreting: Languages in action (Письмовий та усний переклад: Мови у дії), яка була видана у 2009 році Європейською комісією. А також книга Handbook of Research on Teaching Methods in Language Translation and Interpretation (Довідник з досліджень методів навчання у усному та письмовому перекладі), яка була видана у 2014 році групою вчених. У ході дослідження було перекладено дві глави з книги: *Chapter 20. Adapting translator and interpreter training to the job market* (Глава 20. Адаптація письмових та усних перекладачів до ринку праці) та *Chapter 21. Cross-fertilization of training and research in a master's program in public service interpreting and translation: some challenges and results* (Глава 21. Взаємозбагачення навчально-наукових досліджень в програмі магістра в сфері усного та письмового перекладів: деякі проблеми та результати) (див. Список джерел ілюстративного матеріалу).

У ході перекладу репрезентативних англомовних текстів у сфері методики навчання усного перекладу у тексті оригіналу (див. Додаток А) було виділено триста (300) термінологічних одиниць, що відносяться до вищезазначеної галузі, а в україномовному тексті перекладу – їх відповідники. На основі перекладу був складений англо-український (див. Додаток Б) та україно-англійський словник (див. Додаток В) термінів у галузі методики навчання усного перекладу.

Під час дослідження було використано п'ять способів перекладу англомовних термінологічних одиниць на українську мову: 1. пошук словникового відповідника, 2. транскодування, 3. калькування, 4. контекстуальна заміна та 5. описовий переклад.

Як можна побачити на Рисунку 2.3 та у Таблиці 2.3 найбільша кількість термінів були перекладені шляхом використання словникового відповідника. З усіх трьохста (300) термінологічних одиниць, які були досліджені, сто п'ятдесят п'ять (155) слів чи словосполучень, що складає 51,7 % від загальної кількості, було перекладено саме таким способом.

Табл. 2. 3. Способи перекладу термінів за структурною ознакою

	СЛОВНИКОВИЙ ВІДПОВІДНИК	ТРАНСКОДУВАННЯ	КАЛЬКУВАННЯ	КОНТЕКСТУАЛЬНА ЗАМІНА	ОПИСОВИЙ ПЕРЕКЛАД
Кількість	155	34	69	25	17
Відсоток	51,7%	11,3%	23%	8,3%	5,7%

Наступним способом за кількістю термінів стало калькування, таким чином було перекладено значно менше термінів, шістдесят дев'ять (69), що склало 23 % від загальної кількості термінологічних одиниць. За допомогою транскодування було перекладено тридцять чотири (34) лексичних одиниць серед досліджених трьохста, тобто 11,3 %. Такий спосіб перекладу як контекстуальна заміна було використано двадцять п'ять (25) разів, що склало 8,3 % від усіх термінів, що було досліджено. Останнім способом за кількістю перекладених одиниць став описовий переклад. У ході перекладу було описано лише сімнадцять (17) термінів, що склало лише 5,7 % від загальної кількості термінів, які були перекладені у ході дослідження.

**Способи перекладу термінів у галузі методики навчання
усного перекладу**

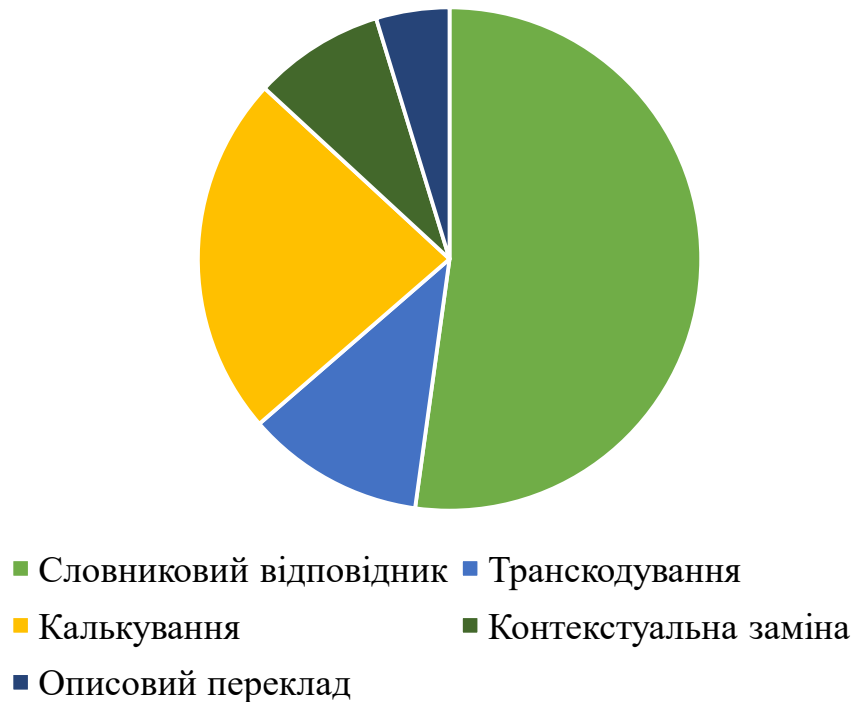

Рис. 2. 3. Способи перекладу термінів у галузі методики викладання усного перекладу

2.3.2. Аналіз способів перекладу залежно від структурної ознаки термінів

Використовуючи вищезазначені п'ять способів перекладу термінологічних одиниць, поняття першої групи (за структурною ознакою) були розподілені таким чином:

1. Прості слова-терміни:

а. словниковий відповідник: *abstract* (абстрактний), *accuracy* (точність), *accent* (акцент), *access* (доступ), *competence* (компетенція), *convey* (передавати), *convince* (переконувати), *contribute* (сприяти), *current* (нинішній), *curriculum* (навчальний план), *demand* (потреба), *demand* (попит), *divorce* (розділення), *duties* (обов'язки), *enhance* (підвищити), *emphasize* (наголошувати), *example* (приклад), *exercise* (вправа), *gap* (розрив), *integrate* (інтегрувати), *junior* (молодший), *factor* (фактор), *field* (сфера), *focus* (спрямованість), *feature* (особливість), *industry*

(індустрія), *impact* (вплив), *internship* (практика), *intuition* (інтуїція), *knowledge* (знання), *liaison* (зв'язок), *linguistic* (лінгвістичний), *level* (рівень), *mind* (уявлення), *note* (запис), *obvious* (очевидний), *topic* (тема), *talent* (талант), *pedagogy* (педагогіка), *proposal* (пропозиція), *scaffold* (підмосток), *sense* (почуття), *senior* (старший), *skills* (навички), *study* (вивчення), *society* (суспільство), *speech* (промова), *syllabus* (навчальна програма);

b. транскодування: *aspect* (аспект), *barrier* (бар'єр), *convergence* (конвергенція), *criteria* (критерія), *discipline* (дисципліна), *dialogue* (діалог), *didactics* (дидактика), *methodology* (методологія), *mechanism* (механізм), *linguistics* (лінгвістика), *originality* (оригінальність), *paradigm* (парадигма), *process* (процес), *phenomenon* (феномен), *standard* (стандарт), *scenario* (сценарій), *pragmatics* (прагматика), *register* (реєстр), *theorization* (теорія), *osmosis* (осмос);

c. калькування: *chunk* (частка), *characteristics* (характеристика), *debates* (дебати), *domestic* (вітчизняний), *elites* (еліта), *mediator* (посередник), *subject* (область), *strata* (верства), *strategic* (стратегічний), *priority* (пріоритет), *production* (розробка), *pyramid* (піраміда), *channel* (канал), *value* (цінність);

d. контекстуальна заміна: *arise* (викликати), *design* (програма), *focus* (зосередитися), *length* (тривалість), *nature* (характер), *title* (свідчити), *render* (перекладати), *thesis* (дисертація), *year* (курс), *unit* (підрозділ).

2. Похідні слова терміни:

a. словниковий відповідник: *accountable* (відповідальний), *accumulate* (накопичувати), *advertising* (реклама), *application* (застосування), *assessment* (оцінка), *awareness* (обізнаність), *comparison* (порівняння), *communicate* (спілкуватися), *contributing* (сприйняття), *cooperation* (співпраця), *description* (опис), *detachment* (відокремлення), *discussion* (дискусія), *environment* (середовище), *employer* (роботодавець), *equipment* (обладнання), *experience* (досвід), *flexibility* (гнучкість), *heterogeneous* (різномірний), *interaction* (взаємодія), *intention* (намір), *interpret* (тлумачити), *inspiration* (натхнення), *implementation* (реалізація),

improvement (покращення), *intercepting* (перехоплення), *foreigner* (іноземець), *generation* (покоління), *growth* (зростання), *launching* (дослідження), *manager* (керівник), *manipulation* (маніпулювання), *multicultural* (мультикультурний), *multidisciplinary* (міждисциплінарний), *multilingual* (багатомовний), *necessity* (необхідність), *negotiation* (переговори), *sensitive* (чутливий), *offered* (запропонований), *output* (результат), *productive* (продуктивний), *production* (обсяг), *professionalization* (професіоналізація), *publishing* (публікація), *readable* (легке для читання), *research* (дослідження), *responsibility* (відповідальність), *scaffolding* (лаштування), *speaker* (промовець), *specialized* (спеціалізований), *universality* (універсальність), *variety* (різноманітність), *whispering* (шепотіння);

b. транскодування: *argument* (аргумент), *adaptation* (адаптація), *consultancy* (консалтинг), *coordination* (координація), *communicator* (комунікатор), *initiation* (ініціація), *globalization* (глобалізація), *harmonization* (гармонізація), *interlinguistic* (інтерлінгвістичний), *lecturer* (лектор), *legitimacy* (легітимність), *pedantic* (педантичний), *statistical* (статистичний);

c. калькування: *confining* (обмеження), *collaboration* (співпраця), *collaboratively* (спільно), *comprehension* (розуміння), *customer* (клієнт), *curiosity* (цікавість), *decoding* (кодування), *declarative* (декларативний), *encoding* (декодування), *expectation* (очікування), *independently* (самостійно), *intensity* (інтенсивність), *interlocutors* (співрозмовник), *mainstream* (основний), *mediation* (посередництво), *mercenary* (найманець), *learning* (навчання), *localization* (локалізація), *subtitling* (субтитрування), *provider* (постачальник), *thoroughness* (ретельність), *user* (користувач), *understandings* (розуміння), *unprecedented* (безпрецедентний);

d. контекстуальна заміна: *communication* (комунікаційний), *geared* (спрямований), *government* (державний), *employed* (використовується), *introducing* (залучання), *industry* (галузевий), *performance* (продуктивність), *promising* (перспективний), *postgraduate* (аспірантура), *undergraduate* (бакалавр);

е. описовий переклад: *interpreting* (усний переклад), *terminology* (термінологічна база), *translation* (письмовий переклад).

3. Складні слова-терміни:

а. словниковий відповідник: *cross-cultural* (міжкультурний), *headset* (гарнітура), *psycholinguistics* (психолінгвістика), *setback* (невдача), *teamwork* (спільна робота), *microphone* (мікрофон), *worthwhile* (доцільний);

б. калькування: *audio-visual* (аудіовізуальний), *computer-aided* (комп'ютеризований), *CAT* (KET), *sound-proofed* (звуконепроникний), *TRADOS* (ТРАДОС), *pathway* (шлях), *cost-efficient* (рентабельний), *employability* (здатність до працевлаштування), *know-how* (ноу-хау), *self-learning* (самонавчання), *post-colonial* (постколоніальний);

с. контекстуальна заміна: *hand-me-down* (готове навчання), *frameworks* (основа).

4. Терміни-словосполучення:

а. словниковий відповідник: *applied activities* (прикладна діяльність), *armchair theorists* (диванні теоретики), *canonical translation study* (канонічне вивчення перекладу), *commercial translation* (комерційний переклад), *communication studies* (вивчення комунікацій), *comparative projects* (порівняльні проекти), *consecutive interpreting* (послідовний переклад), *degree of innovation* (ступінь інновацій), *descriptive projects* (описові проекти), *diplomatic skills* (дипломатичні навички), *drafting skills* (навички редагування), *daily lives* (повсякденне життя), *job market* (ринок праці), *empirical research* (емпіричне дослідження), *goal of the program* (мета програми), *group translation project* (проект групового перекладу), *history of translation* (історія перекладу), *intercultural communication issues* (питання міжкультурної комунікації), *introduction to machine translation* (вступ до машинного перекладу), *L1 (the mother tongue)* (M1 – рідна мова), *L2 (the foreign language)* (M2 – іноземна мова), *language pair* (мовна пара), *legal T&I* (юридичний переклад), *lifelong learning* (безперервне навчання), *linguistic and cultural liaisons* (мовно-культурний

зв'язок), *literary works* (літературні твори), *practical T&I skills* (практичні навички), *practical workshop* (практичний семінар), *professional training* (професійна підготовка), *professional translation* (професійний переклад), *professional translation projects* (проекти професійного перекладу), *tertiary institutions* (вищі навчальні заклади), *text linguistics* (текстова лінгвістика), *the MA* (магістратура), *train competent T&I specialists* (навчати компетентних спеціалістів), *trainee translators and interpreters* (перекладачі-практики), *quality in communication* (якість спілкування), *sign-language interpreting* (усний переклад мовою жестів), *simultaneous interpreting* (синхронний переклад), *source language* (мова оригіналу), *spoken word* (промовлене слово), *subject domain* (предметна область), *tools for professional translation* (інструменти професійного перекладу), *written word* (написане слово);

b. калькування: *case studies* (фактичне дослідження), *cognitive apprenticeship* (когнітивне навчання), *commercial (or business T&I)* (комерційний (або бізнес) переклад), *elective program* (програма за вибором), *escort interpreting* (ескортний переклад), *global age* (глобальний вік), *global economy* (глобальна економіка), *ivory tower* (сліпота), *Master Thesis* (магістерська робота), *original document* (вихідний документ), *real world* (справжній світ), *pure scientific research* (чисте наукове дослідження), *social services* (соціальні послуги), *specific subject domains* (конкретна предметна область), *tacit language* (мовчазні знання), *target language* (цільова мова), *technical T&I* (технічний переклад), *quick mind* (швидкий розум), *ultimate task* (кінцеве завдання);

c. контекстуальна заміна: *academic writing* (академічна література), *literary studies* (літературознавство), *postgraduate course* (аспірантура), *news media* (ЗМІ);

d. описовий переклад: *be computer literate* (володіти комп'ютером), *Community Interpreting and Translation* (Громадський усний та письмовий переклад), *commodity circulation* (товарообіг), *conference interpreters* (перекладачі, які працюють на конференції), *language professionals* (професіонали у галузі

мовознавства), *public service interpreting* (державна служба перекладу), *Public Service Interpreting and Translation* (громадське надання перекладу), *T&I educators* (педагоги з усного та письмового перекладу), *T&I students* (студенти-перекладачі), *T&I practitioner* (перекладач-практик), *T&I theory* (перекладознавство), *Translation Studies* (дослідження у галузі перекладознавства), *translator and interpreter training* (підготовка усних та письмових перекладачів).

Табл. 2.4. Способи перекладу термінів за структурною ознакою (кількість)

Способи перекладу термінів за структурною ознакою					
	ПРОСТІ (92)	ПОХІДНІ (104)	СКЛАДНІ (20)	СЛОВОСПО- ЛУЧЕННЯ (84)	загальна кількість термінів (300)
словниковий відповідник	48	53	7	47	155
транскодування	21	13	-	-	34
калькування	14	25	11	19	69
контекстуальна заміна	9	10	2	4	25
описовий переклад	-	3	-	14	17

Табл. 2.5. Способи перекладу термінів за структурною ознакою (відсоток)

Способи перекладу термінів за структурною ознакою					
	ПРОСТІ	ПОХІДНІ	СКЛАДНІ	СЛОВОСПО- ЛУЧЕННЯ	загальна кількість термінів

словниковий відповідник	31%	34,2%	4,5%	30,3%	100%
транскодування	61,8%	38,2%	-	-	100%
калькування	20,4%	36,2%	15,9%	27,5%	100%
контекстуальна заміна	36%	40%	8%	16%	100%
описовий переклад	-	17,6%	-	82,4%	100%

Таким чином, як можна побачити на Табл. 2.4. найбільш поширеним способом перекладу термінологічних одиниць у галузі методики викладання усного перекладу є пошук словникового відповідника, адже серед трьохстах (300) досліджених термінів сто п'ятдесят п'ять (155) було перекладено саме цим способом. Найчастіше пошук словникового відповідника використовувався при перекладі похідних термінів. За таким приміром було перекладено п'ятдесят три (53) лексичні одиниці, тобто 34,2% від загальної кількості термінів перекладених, використовуючи спосіб пошуку словникового відповідника. Також досить часто цей спосіб використовувався під час перекладу простих термінів, було перекладено сорок вісім (48) термінологічних одиниць, тобто 31 %. Терміни-словосполучення перекладалися словниковим відповідником у сорока семи (47) випадках, таким чином складаючи 30,3 %. Найменше використовувався спосіб словникового відповідника під час перекладу складних термінів, було перекладено лише сім (7) термінологічних одиниць, що відповідає 4,5 % від загальної кількості термінологічних одиниць, перекладених словниковим відповідником.

Наступним способом перекладу за кількістю термінів стало калькування. Використовуючи цей спосіб було перекладено шістдесят дев'ять (69) термінологічних одиниць. Лідером серед термінів, які перекладалися цим способом, стали похідні. Таким способом було перекладено двадцять п'ять (25)

термінологічних одиниць, тобто 36,2 % від загальної кількості термінів, які були перекладені калькуванням. Дев'ятнадцять (19) термінів-словосполучень, тобто 27,5%, та чотирнадцять (14) простих термінів, тобто 20,3 %, було перекладено, використовуючи спосіб калькування. Лише одинадцять (11) складних термінів, тобто 15,9 %, було перекладено таким чином.

Третім способом перекладу за кількістю термінів стало транскодування, адже цей спосіб використовувався під час перекладу тридцяти чотирьох (34) термінологічних одиниць, серед яких двадцять одна (21) відноситься до групи простих термінів, тобто 61,8 % від загальної кількості термінів, перекладених цим способом, та тринадцять (13) – до похідних термінів, таким чином складаючи 38,2%. Як видно з Таблиці 2.4 та Таблиці 2.5 спосіб транскодування жодного разу не був використаний під час перекладу словосполучень та складних термінологічних одиниць.

Четвертим способом перекладу стала контекстуальна заміна. Цей спосіб використовувався при перекладі двадцяти п'яти (25) термінів. Десять (10) термінологічних одиниць з перекладених цим способом відносяться до похідних термінів, складаючи 40% від загальної кількості термінів, перекладених цим способом. Майже така ж кількість простих термінів була перекладена цим способом. Дев'ять (9) термінів було замінено, вони склали 36 % від загальної кількості термінів, які були перекладені даним способом. Чотири (4) словосполучення та два (2) складні терміни було перекладено контекстуальною заміною, що склало 16 % та 8 % відповідно від усіх термінів даної групи.

Останнє місце за кількістю термінів зайняв описовий переклад, адже цим способом було перекладено лише сімнадцять (17) термінологічних одиниць з трьохста, які досліджувалися. Більшість з них відноситься до термінів-словосполучень за своєю структурою. Таким способом було перекладено чотирнадцять (14) термінологічних одиниць, тобто 82,4 % від загальної кількості термінів, під час перекладу яких використовувався спосіб описового перекладу, та

лише три (3) похідні терміни, які склали 17,6 %. Як можна побачити на Таблиці 2.4. та на Таблиці 2.5. жоден простий чи складний термін не було перекладено, використовуючи цей спосіб.

Отже, у ході дослідження було зроблено висновок, що структура термінологічної одиниці впливає на спосіб перекладу. Наприклад, як можна побачити спосіб транскодування не був застосований жодного разу під час перекладу складних термінів чи термінів-словосполучень. Більш доцільним способом перекладу цих термінологічних одиниць є описовий переклад, калькування чи пошук словникового відповідника, які й були використані під час підготовки тексту перекладу.

2.3.2. Аналіз способів перекладу залежно від походження терміна

Використовуючи вищезазначені п'ять способів перекладу термінологічних одиниць, поняття другої групи (за походженням) були розподілені таким чином:

1. Латинського походження:

а. словниковий відповідник: *abstract* (абстрактний), *accuracy* (точність), *accumulate* (накопичувати), *academic* (академічний), *canonical* (канонічний), *cooperation* (співробітництво), *cross-cultural* (міжкультурний), *channel* (канал), *collaboration* (співпраця), *collaboratively* (спільно), *communicate* (спілкуватися), *liaison* (зв'язок), *comparative* (порівняльний), *conference* (конференція), *competent* (компетентний), *consecutive* (послідовний), *contributing* (сприйняття), *comprehension* (розуміння), *contribute* (сприяти), *convince* (від лат. переконувати), *curricula* (навчальний план), *description* (опис), *document* (переклад), *flexibility* (гнучкість), *cognitive* (когнітивний), *innovation* (інновація), *diplomatic* (дипломатичний), *empirical* (емпіричний), *domestic* (відчизняний), *duties* (обов'язки), *example* (приклад), *expectations* (очікування), *factor* (фактор), *focus* (спрямованість), *heterogeneous* (різнорідний), *inspiration* (натхнення), *integrate* (інтегрувати), *intention* (намір), *interlocutors* (співрозмовник), *project* (проект), *impact* (вплив), *implementation* (реалізація), *intercepting* (перехоплення), *foreign*

language (іноземна мова), *tools* (інструменти), *tertiary institutions* (вищі навчальні заклади), *whispering* (шепотіння), *literary* (літературний), *mediator* (посередник), *multilingual* (багатомовний), *quality* (якість), *simultaneous* (синхронний), *syllabus* (навчальний план), *subject* (область), *talent* (талант), *topic* (від лат. *Topica* – тема), *text* (текст); *teamwork* (командна робота), *variety* (різноманітність);

b. транскодування: *adaptation* (адаптація), *argument* (аргумент), *aspect* (аспект), *communicator* (комунікатор), *competence* (компетенція), *coordination* (координація), *declarative* (декларативний), *dialogue* (діалог), *intuition* (інтуїція), *mechanism* (механізм), *osmosis* (осмос), *paradigm* (парадигма), *pedagogy* (педагогіка), *phenomenon* (феномен), *pyramid* (піраміда), *register* (від реєстр);

c. калькування: *application* (застосування), *audio-visual* (аудіо-візуальний), *curiosity* (цікавість), *current* (від лат. *currere* – нинішній), *customer* (клієнт), *mediator* (посередник), *mediation* (посередництво), *mercenary* (найманець), *note* (запис), *obvious* (очевидний), *offered* (запропонований), *post-colonial* (постколоніальний), *productive* (продуктивний) *production* (розробка), *computer-aided* (комп'ютеризований), *case study* (фактичне дослідження), *elective program* (програма за вибором), *junior* (молодший) *Master Thesis* (магістерська робота), *tacit* (мовчазний), *real world* (реальний світ), *senior* (старший), *ultimate task* (кінцеве завдання);

d. контекстуальна заміна:, *introducing* (залучання), *thesis* (дисертація), *render* (перекладати);

e. описовий переклад: *be computer literate* (володіти комп'ютером), *language professionals* (професіонали у галузі мовознавства), *T&I educators* (викладачі усного та письмового перекладу), *T&I students* (студенти-перекладачі), *T&I practitioner* (перекладач-практик), *T&I theory* (перекладознавство), *Translation Study* (дослідження у галузі перекладознавства), *pure scientific research* (чисте наукове дослідження), *sign-language interpreting* (усний переклад мовою жестів).

2. Англійського походження:

а. словниковий відповідник: *assessment* (оцінка), *awareness* (обізнаність), *apprenticeship* (навчання), *background* (походження), *chunk* (частка) *business* (бізнес), *commercial* (комерційний), *drafting* (редагування), *environment* (середовище), *field* (сфера), *foreigner* (іноземець), *frameworks* (основа), *interaction* (взаємодія), *job market* (ринок праці), *programme* (програма), *internship* (практика), *mother tongue* (рідна мова), *learning* (навчання), *lifelong* (безперервний), *length* (тривалість), *multicultural* (міжкультурний), *multidisciplinary* (міждисциплінарний), *manager* (керівник), *mind* (розум), *output* (результат), *pathway* (шлях), *pedantic* (педантичний), *proposal* (пропозиція), *provider* (постачальник), *publishing* (публікація), *readable* (легкий для читання), *responsibility* (відповідальність), *setback* (невдача), *statistical* (статистичний), *strata* (верства), *subtitling* (субтитрування), *understanding* (розуміння), *unit* (підрозділ), *unprecedented* (безпрецедентний), *user* (користувач), *worthwhile* (доцільний), *workshop* (стажування), *word* (слово), *written* (написаний);

б. транскодування: *consultancy* (консалтинг), *convergence* (конвергенція), *globalization* (глобалізація), *harmonization* (гармонізація), *intensity* (інтенсивність), *theorization* (теорія), *know-how* (ноу-хау), *lecturer* (лектор), *legitimacy* (легітимність), *linguistics* (лінгвістика), *localization* (локалізація);

в. калькування: *thoroughness* (ретельність), *apprenticeship* (навчання) *daily life* (повсякденне життя), *decoding* (кодування), *emphasize* (наголошувати), *employer* (роботодавець), *encoding* (декодування), *global age* (глобальний вік), *programme* (програма), *internship* (практика), *social services* (соціальні послуги), *sound-proofed* (звуконепроникний), *specific subject domains* (конкретна предметна область)

г. контекстуальна заміна: *arise* (викликати), *hand-me-down* (готове навчання), *field* (сфера), *frameworks* (основа), *mainstream* (основний), *postgraduate* (аспірантура), *performance* (продуктивність), *promising* (перспективний), *output* (результат), *undergraduate* (бакалавр), *year* (курс), *writing* (література);

е. описовий переклад: *translation* (письмовий переклад), *quick mind* (швидкий розум)

3. Французького походження:

а. словниковий відповідник: *activities* (діяльність), *advertising* (реклама), *communication* (спілкування), *comparison* (порівняння), *degree* (ступінь), *divorce* (розділення), *debates* (дебати), *demand* (потреба), *detachment* (відокремлення), *didactics* (дидактика), *discipline* (дисципліна), *discussion* (дискусія), *elites* (еліта), *issue* (питання), *feature* (особливість), *history* (історія), *improvement* (покращення), *initiation* (ініціація), *interpret* (перекладати), *level* (рівень), *manipulation* (маніпуляція), *machine* (машинний), *pair* (пара), *legal* (юридичний), *necessity* (необхідність), *negotiation* (переговори), *pragmatics* (прагматика), *priority* (пріоритет), *process* (процес), *practical* (практичний), *psycho-* (психологічний), *research* (дослідження), *scaffold* (підмосток), *scaffolding* (лаштування), *speaker* (оратор), *specialized* (спеціалізований), *subject domain* (предметна область), *universality* (універсальність), *value* (цінність);

б. транскодування: *barrier* (бар'єр), *methodology* (методологія), *originality* (оригінальність);

с. калькування: *accent* (акцент), *access* (доступ), *accountable* (відповідальний), *applied* (прикладний), *community* (громадський), *escort* (ескортний), *employability* (здатність до працевлаштування), *enhance* (підвищити), *equipment* (обладнання), *exercise* (вправа), *experience* (досвід), *generation* (покоління), *government* (державний), *independently* (самостійно), *ivory tower* (сліпота), *sense* (почуття), *sensitive* (чутливий), *society* (суспільство), *standard* (стандарт), *strategic* (стратегічний), *title* (назва), *original document* (оригінальний документ), *target* (цільовий);

д. контекстуальна заміна: *convey* (передавати), *cost-efficient* (рентабельний), *industry* (сфера), *ingenious* (розумний), *nature* (характер), *production* (обсяг), *scale* (маштаб).

е. описовий переклад: *commodity circulation* (товарообіг), *interpreter* (усний перекладач), *interpreting* (усний переклад), *public service* (державна служба), *Public Service Interpreting and Translation* (Громадський усний та письмовий переклад), *translation and interpreter training* (підготовка усний та письмовий перекладачів).

4. Іншого походження:

а. словниковий відповідник: *gap* (розрив), *growth* (зростання), *knowledge* (знання), *launching* (дослідження), *linguistic* (лінгвістичний), *psycholinguistics* (психолінгвістичний), *skills* (навички), *terminology* (термінологія).;

б. транскодування: *characteristics* (характеристика), *criteria* (критерія), *microphone* (мікрофон), *scenario* (сценарій);

с. калькування: *technical T&I* (технічний переклад);

д. контекстуальна заміна: *design* (програма), *geared* (спрямований)

Табл. 2.6. Способи перекладу термінів за походженням (кількість)

Способи перекладу термінів за походженням					
	ЛАТИНСЬ КОГО (116)	АНГЛІЙСЬ КОГО (88)	ФРАНЦУЗ ЬКОГО (81)	ІНШОГО (15)	загальна кількість термінів (300)
словниковий відповідник	64	45	38	8	155
транскодува ння	16	11	3	4	34
калькування	24	17	27	1	69
контекстуал ьна заміна	3	13	7	2	25

описовий переклад	9	2	6	-	17

Табл. 2.7. Способи перекладу термінів за походженням (відсоток)

Способи перекладу термінів за походженням					
	ЛАТИНСЬ КОГО	АНГЛІЙСЬ КОГО	ФРАНЦУЗ ЬКОГО	ІНШОГО	загальна кількість термінів
словниковий відповідник	41,3%	29%	24,5%	5,2%	100%
транскодува ння	47%	32,4%	8,8%	11,8	100%
калькування	34,8%	24,6%	39,1%	1,5%	100%
контекстуал ьна заміна	12%	52%	28%	8%	100%
описовий переклад	52,9%	11,8%	35,3%	-	100%

Таким чином, у ході нашого дослідження, як можна побачити на Таблиці 2.6. та Таблиці 2.7., найбільш поширеним способом перекладу термінологічних одиниць у галузі методики навчання усного перекладу став пошук словникового відповідника, адже цим способом було перекладено сто п'ятдесят п'ять (155) термінів серед трьохста (300), які були розглянуті у ході дослідження. Серед термінів, які перекладалися цим способом, шістдесят чотири (64) термінологічні одиниці, тобто 41,3 % від загальної кількості термінів, що перекладалися словниковим відповідником, були латинського походження, таким чином, вони є найбільш уживаними у цій групі. Другими за кількістю стали терміни англійського походження, було перекладено сорок п'ять (45) одиниць, тобто 29 %. Майже така

ж кількість слів французького походження була перекладена словниковим відповідником. Як можна побачити, тридцять вісім (38) термінів, тобто 24,5 %, французького походження, були перекладені таким чином. Лише вісім (8), тобто 5,2% термінологічних одиниць іншомовного походження було перекладено, використовуючи спосіб пошуку словникового відповідника.

Наступним способом перекладу за кількістю термінологічних одиниць стала калькування. Використовуючи цей спосіб, було перекладено шістдесят дев'ять (69) термінологічних одиниць. Двадцять сім (27) термінів французького походження, тобто 39,1 % від загальної кількості термінів, що переклалися завдяки калькуванню, було віднесено до цієї групи. У ході дослідження було перекладено двадцять чотири (24) терміни латинського походження, тобто 34,8 %, та сімнадцять (17) термінологічних одиниць англійського походження, тобто 24,6 %, використовуючи цей спосіб. Як можна побачити, лише один (1) термін іншомовного походження, що склало 1,5 % від загальної кількості скалькованих термінів, було перекладено, використовуючи цей спосіб.

Спосіб транскодування також був використаний під час перекладацької діяльності. Цей спосіб використовувався під час перекладу тридцяти чотирьох (34) термінологічних одиниць. Серед них було шістнадцять (16) термінів латинського походження, тобто 47 % від загальної кількості термінів, які описувалися. У ході дослідження одинадцять (11) слів англійського походження, тобто 32,4 %, було перекладено використовуючи транскодування. Було транскодовано чотири (4) терміни іншого походження, тобто 11,8 %, та три (3) термінологічні одиниці французького походження, що склало 8,8 % від загальної кількості термінів, які перекладалися за допомогою транскодування.

Четвертим способом перекладу за кількістю термінів стала контекстуальна заміна. Двадцять п'ять (25) термінологічних одиниць було перекладено таким способом. Серед них тринадцять (13) термінів англійського походження, тобто 52% від загальної кількості термінів у цій групі. Також по сім (7) термінів латинського

походження було перекладено за допомогою контекстуальної заміни, таким чином вони склали по 28 %. У ході дослідження було перекладено лише три (3) терміни латинського походження, тобто 12 %, та дві (2) термінологічні одиниці, тобто 8%, іншого походження, використовуючи контекстуальну заміну.

Останнім за кількістю термінів став описовий переклад. Цей спосіб використовувався лише під час перекладу сімнадцяти (17) термінологічних одиниць. Дев'ять (9) термінологічних одиниць латинського походження було описано, що становить 52,9 % від загальної кількості термінів у цій групі. Також було перекладено, за допомогою опису, шість (6) термінів французького походження, тобто 35,3 %, а також лише дві (2) лексичні одиниці англійського походження були перекладені, тобто 11,8 %, використовуючи спосіб описового перекладу. Як можна побачити, жоден термін з четвертої групи (іншого) походження не був описаний.

Отже, у ході дослідження було зроблено висновок, що походження термінологічної одиниці впливає на вибір способу перекладу. Наприклад, як можна побачити описовий спосіб перекладу не був застосований жодного разу під час перекладу термінів іншого походження. Більш доцільним способом перекладу цих термінологічних одиниць є пошук словникового відповідника, калькування, транскодування чи контекстуальна заміна, які й були використані під час підготовки тексту перекладу.

Таким чином, можна говорити про те, що походження термінологічних одиниць впливає на вибір способу перекладу, що було підтверджено вищевикладеним дослідженням.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Проблематика перекладу термінологічної лексики завжди цікавила видатних вчених. На сьогоднішній день абсолютна більшість дослідників стверджує, що

термінологічна лексична одиниця – це одна з найважливіших ознак наукового стилю.

Проаналізувавши лінгвістичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, ми зрозуміли, що існує декілька визначень цього поняття. Найбільш доцільною, на нашу думку, є дефініція В. І. Карабана, але також було запропоноване власне визначення. Отже, термін – це слово чи просте словосполучення, яке відображає поняття чи явище та вживається у певних сферах. Термінологічна одиниця повинна мати певні ознаки, найголовнішими з них є системність, точність, стислість, наявність дефініції тощо.

У ході перекладу репрезентативних англомовних текстів у сфері методики навчання усного перекладу на українську мову було виділено триста (300) термінологічних одиниць. Під час розуміння та перекладу термінологічної одиниці необхідно звертати увагу на її структурні особливості, морфологічне походження тощо. Саме тому, у ході нашого дослідження терміни було поділено на дві групи: 1. за структурною ознакою та 2. за походженням.

За структурною ознакою терміни були розподілені на чотири групи: 1. прості терміни, 2. похідні терміни: суфіксальні, префіксальні, суфіксально-префіксальні, 3. складні терміни, 4. терміни-словосполучення. Під час дослідження першої групи було встановлено, що найбільшу кількість термінів у сфері методики навчання усного перекладу складають похідні лексичні одиниці, адже саме до цієї групи відносяться сто чотири (104) терміни, тобто 34,7 % від загальної кількості виділених термінологічних одиниць. Наступною за кількістю термінів стала перша група (прості чи однокореневі лексичні одиниці), потім четверта (словосполучення). Останньою за кількістю термінів стала група складних термінів, до неї увійшло лише двадцять (20) термінологічних одиниць.

За походженням терміни також були розподілені на чотири групи: 1. латинського, 2. англійського, 3. французького та 4. іншого походження. У ході дослідження було встановлено, що найбільшу кількість термінів у сфері методики

навчання усного перекладу складають слова чи словосполучення латинського походження, адже до першої групи відносяться сто шістнадцять (116) термінів, тобто 38,7 % від загальної кількості виділених термінологічних одиниць. Наступною за кількістю термінів стала друга група (англійського походження). До третьої групи (французького походження) відносяться 27 % термінів від загальної кількості, у той час як четверта група термінів (іншого походження) посіла останнє місце.

Під час дослідження було використано п'ять способів перекладу англійських термінологічних одиниць на українську мову: 1. пошук словникового відповідника, 2. транскодування, 3. калькування, 4. контекстуальна заміна та 5. описовий переклад. Найбільша кількість термінів були перекладені, використовуючи спосіб словникового відповідника.

Аналіз способів перекладу термінів ставив за мету встановлення залежності способу перекладу від структури терміна. У ході дослідження було визначено, що структура термінологічної одиниці впливає на спосіб перекладу, адже, як можна побачити, спосіб транскодування не був застосований жодного разу під час перекладу складних термінів чи термінів-словосполучень. Більш часто уживаним у таких випадках стало використання описового перекладу чи пошуку словникового відповідника.

У ході дослідження була проаналізована залежність способів перекладу від походження термінологічної одиниці і було встановлено, що воно також має вплив на вибір способу перекладу. Як можна побачити описовий спосіб не був застосований жодного разу під час перекладу термінів четвертої групи (іншого походження). Більш доцільним способом перекладу цих термінологічних одиниць є пошук словникового відповідника та калькування, які й були використані під час підготовки тексту перекладу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Перекладацька діяльність набуває все більш важливого значення для розвитку нашої країни, адже в умовах безперервної глобалізації суспільства здійснення важко переоцінити роль міжкультурної та міжмовної комунікації між представниками різних країн. Саме тому протягом останніх років відбувається стрімкий розвиток методики викладання перекладу. Ця галузь дослідження є досить молодого, адже ще двадцять п'ять років тому фахівців з перекладознавства готували лише два університети України (Київський та Харківський). На сьогоднішній день можна побачити бурхливий розвиток підготовки перекладачів, адже у різних університетах країни відкриваються факультети та кафедри теорії та практики перекладу, а серед все існуючих відмічається збільшення кількості студентів.

У ході розгляду теоретичних основ перекладу українською мовою англomовних термінів у галузі методики навчання усного перекладу були визначені головні елементи структури методики навчання усного перекладу. Одним з найбільш важливих питань у вищезгаданій галузі є її принципи. Вчені виділяють загальнодидактичні та загальнометодичні принципи, які тісно переплітаються між собою. Саме тому, було відзначено, що для досягнення поставлених цілей навчання майбутніх усних перекладачів необхідно використовувати згадані принципи.

У ході дослідження поняттєвої структури методики навчання усного перекладу було встановлено, що усний переклад може бути розподілений на декілька видів. Найтипівішим є виділення послідовного перекладу, перекладу з аркушу, а також синхронного перекладу. Існують також підвиди основних видів усного перекладу, до них відносять переклад-шепотіння, синхронний переклад з текстом у кабіні та контактний переклад.

Вчені виділяють два основні етапи перекладацької діяльності: інтерпретація тексту оригіналу та породження тексту перекладу. Звісно, кожен з цих етапів може бути розподілений ще на декілька підетапів, але необхідно враховувати, що

найчастіше під час виконання усного перекладу неможливо виділити всі підетапи, адже проблема браку часу є типовою для усного перекладача, що зумовлює об'єднання певних підетапів.

«Проект національної стратегії розвитку освіти України на 2012 – 2021 роки» зумовлює кардинальні зміни у сфері підготовки фахівців у галузі перекладознавства. Саме тому, дослідження праць західних вчених у сфері методики навчання усного перекладу є актуальним у на сьогоднішній день. Це зумовлює необхідність дослідження способів перекладу англomовних термінологічних одиниць українською мовою у вищезгаданій галузі.

Передача українською мовою англomовних термінів у галузі методики навчання усного перекладу вимагає від перекладача володіння екстралінгвістичною та перекладацькою компетенціями. Екстралінгвістична компетенція включає в себе фонові та предметні знання у галузі методики навчання усного перекладу, тоді ж як перекладацька – знання загальних принципів, навичок та умінь здійснення перекладу.

Перекладацька діяльність потребує розуміння значення термінологічної одиниці, у цьому перекладачеві допомагають її структурні особливості чи морфологічне походження. Саме тому, виділені терміни у галузі методики навчання усного перекладу були розподілені на дві групи (за походженням та за структурною ознакою). Кожна з цих груп має по чотири підгрупи у своїй структурі серед яких і були розподілені термінологічні одиниці.

Триста термінологічних одиниць, які аналізувалися у ході дослідження, були перекладені п'ятьма способами (словниковий відповідник, транскодування, калькування, контекстуальна заміна та описовий переклад). Найтипівішим способом перекладу англomовних термінів у галузі методики навчання усного перекладу українською мовою став пошук словникового відповідника.

Аналіз способів перекладу лексичних одиниць ставив за мету встановлення залежності вибору способу перекладу від структури терміна. У ході дослідження

було зроблено висновок, що структура термінологічної одиниці впливає на спосіб перекладу, це підтверджується тим, що жоден складний термін чи термін-словосполучення не був перекладений способом транскодування. Більш типовим перекладом цих лексичних одиниць стало використання описового перекладу чи пошуку словникового відповідника.

Дослідження встановило, що походження терміну також має певний вплив на вибір способу перекладу. Це може бути підтверджено таким закономірностями: спосіб описового перекладу не застосовувався під час перекладу лексичних одиниць іншого походження, у той час як найбільша кількість термінів латинського походження була перекладена за допомогою транскодування тощо.

Таким чином, дослідження особливостей перекладу українською мовою англомовної термінологічної лексики у галузі методики навчання усного перекладу показало, що структурна будова термінологічної одиниці, так само, як і її походження повинно враховуватися під час вибору способу перекладу.

СПИСОК НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение : учебное пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений / И. С. Алексеева. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ ; М. : Академия, 2008. – 368 с.
2. Ахманова О. С. Очерки по общей лексикологии / О. С. Ахманова. – М. : Наука, 1957. – 157 с.
3. Баганча О. О. Залежність вибору перекладацьких трансформації від структурних характеристик англомовної медичної термінології / О. О. Баганча, Л. М. Черноватий // *In Statu Nascandi*. – Харків : НТМТ, 2008. – Вип. 9. – С. 12 -20.
4. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода / Л. С. Бархударов. – М. : Международные отношения, 1975. – 239 с.
5. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад : навч. посібник для студ. філол. напряму підготовки / Л. П. Білозерська, Н. В. Возненко, С. В. Радецька. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 232 с.
6. Бірюкова О. Мовна парадигма у перекладознавчому просторі: симетрія та асиметрія / О. Бірюкова // *Серія : Літературознавство* / За ред. д. ф. н. Ткачука Н. П. – Тернопіль: ТНПУ, 2014. – Вип. 41. – 514 с.
7. Вербицкая М. В. Компоненты и уровни переводческой компетенции / М. В. Вербицкая, М. Ю. Соловов // *Вестник Моск. ун-та*. – 2010. – № 4. – С. 9 – 18. – (Серия 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация).
8. Вернадский В.И. Избранные труды по истории науки / В. И. Вернадский. – М. : Наука, 1981. – 359 с.
9. Винокур Г. О. «Говорящий и слушающий». Вариант речевого поведения / Г. О. Винокур. – М. : Наука, 2005. – 172 с.
10. Володина М. Н. Когнитивно-информационная природа термина и терминологическая номинация : афтореф. дис. на здобуття д-ра філол. наук. / М. Н. Володіна. – М., 1998. – 20 с.

11. Ганічева Т. В. Методика навчання майбутніх філологів усного англomовного двостороннього перекладу у галузі прав людини : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Т. В. Ганічева. – Харків, 2008. – 182 с.
12. Гринев С. В. Практическая стилистика английского языка / С. В. Гринев. – Л. : Наука, 1987. – 184 с.
13. Даниленко В. П. Семантическая структура специального слово и ее лексикографическое описание / В. П. Даниленко. – Свердловск : РАО, 1991. – 155 с.
14. Зірка В. В. Професійна та галузева орієнтація у навчанні усному перекладу / В. В. Зірка, Н. В. Зінукoва, О. Р. Світлична // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – К. : Центр наукових досліджень і викладання іноземних мов, 2013. – С. 83 – 88.
15. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Учбовий посібник / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова Книга, 2001. – 303 с.
16. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури [Текст]: у 2-х ч. Ч. 1. / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 271 с.
17. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу: Учбовий посібник / А. Я. Коваленко. – Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2004 – 284 с.
18. Колесник А.О. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів / А. О. Колесник // УДК 81'255.4. – 2010. – № 37. – С. 719 – 727.
19. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : учеб. пособие / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2002. – 424 с.
20. Комиссаров В. Н. Теоретические основы методики обучения переводу / В. Н. Комиссаров. – М.: Рема, 1997. – 110 с.
21. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб / В. Коптілов. – К. : Юніверс, 2002. – 280 с.
22. Короткий тлумачний словник української мови / [уклад. Д. Гринчишин та ін.]. – К. : Просвіта, 2010. – 600 с.

23. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2000. – 448 с.
24. Корунець І. В. Теорія та практика перекладу [Текст] / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 446 с.
25. Котелова Н. З. Значение слова и его сочетаемость / Н. З. Котелова. – Л. : Наука, 1975. – 164 с.
26. Левицкая Т. Р. Теория и практика перевода [Текст] / Т. Р. Левицкая, А. М. Фиттерман. – М. : Изд. лит-ры на ин. яз., 2003. – 263 с.
27. Лихобабіна А. В. Вплив граматичного компонента перекладацької компетентності на якість різних видів перекладу / А. С. Лихобабіна // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 848. – С. 229 – 236.
28. Львовская З. Д. современные проблемы перевода / З. Д. Львовская. – М. : Издательство ЛКИ, 2008. – 224 с.
29. Максименко О. В. Усний переклад: теорія, вправи, тексти. Навчальний посібник для ВНЗ / О. В. Максименко. – Вінниця : Нова книга, 2014. – 168 с.
30. Марузо Ж. Словарь лингвистических терминов / Марузо Ж. – М. : Издательство иностранной литературы, 1960. – 436 с.
31. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Моск. Лицей, 1996. – 208 с.
32. Мишланова С. Л. Терминоведение XXI века: история, направления, перспективы / С. Л. Мишланова // Филологические науки. – 2003. – № 2. – С. 70-101.
33. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови / М. І. Мостовий. – Харків: Основа, 1993. – 255 с.
34. Мыльцева Н. А. Система языкового образования в неязыковых специализированных вузах (на материале английского языка) : автореф. дис. на получение науч. степени докт. пед. наук : спец. 13.00.08 / Н. А. Мыльцева. – М., 2008. – 44 с.

35. Ольховська А. С. Проблеми змісту перекладацької компетентності / А. С. Ольховська // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Вінниченка. – 2010. – Вип. 91. – С. 172 – 176. – (Серія: Педагогічні науки).
36. Переклад англomовної психологічної літератури : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / Л. М. Черноватий, В. І. Карабан, Т. Б. Хомуленко, О. О. Волкова. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 232 с. – (Серія: Dictum Factum).
37. Переклад у наукових дослідженнях представників харківської школи : колективна монографія : [зб. наук. праць / за ред.: Черноватого Л. та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2013. – 568 с.
38. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М. : Междунар. отношения, 1974. – 180 с.
39. Смужаниця Д. І. Методика навчання основ усного перекладу / Д. І. Смужаниця // Педагогіка, соціальна робота. – 2010. – № 31. – С. 167 – 168.
40. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: [монографія] / Л. М. Томіленко. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. – 160 с.
41. Чередниченко, О. І. Теорія і практика перекладу [Текст] / О. І. Чередниченко. – К. : Либідь, 2005. – 370 с.
42. Черноватий Л. М. Вплив ступеня розвитку навичок скороченого запису майбутніх перекладачів на повноту фіксації суттєвої інформації тексту оригіналу в усному послідовному перекладі / Л. М. Черноватий, Є. О. Червінко // Збірка наукових праць Бердянського державного пед. університету. – 2012. – № 1. – С. 305 – 143.
43. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності : [підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад»] / Л. М. Черноватий. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 376 с.

44. Черноватий, Л. М. Психолінгвістичні основи теорії педагогічної граматики [Текст] / Л. М. Черноватий. – Х. : Основа, 2006. – 245 с.
45. Ширяев А. Ф. Синхронный перевод : Деятельность синхронного переводчика и методика преподавания синхронного перевода / А. Ф. Ширяев. – М. : Воениздат, 1979. – 183 с.
46. Agrifoglio M. Sight Translation and Interpreting / M. Agrifoglio // Interpreting/ – 2004. – Vol. 6, Issue 1. – P. 43 – 67.
47. Brady M. Case Studies in Sight Translation / M. Brady // Aspects of English : Miscellaneous Papers for English Teachers and Specialists. – Udine : Campanotto, 1989. – 243 p.
48. Gile D. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training / D. Gile. – Amsterdam : Benjamins, 1995. – 277 p.
49. Handbook of research on teaching methods in language translation and interpretation / [Ying Cui and Wei Zhao etc.]. – Hershey : IGI Global, 2015. – 458 p.
50. Martin A. Teaching Sight Translation to Future Interpreters / A. Martin // Translation – the Vital Link. Proceedings of the 13th Worth Congress of FIT. Vol. 1. – London : Institute of Translation and Interpreting, 1993. – P. 398 – 405.
51. National Occupational Standards in Translation. – London : CILT, National Centre for Languages, 2007. – 35 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Handbook of research on teaching methods in language translation and interpretation / [Ying Cui and Wei Zhao etc.]. – Hershey : IGI Global, 2015. – 458 p.
2. Translation and interpreting: Languages in action / [European Commission]. – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009 – 16 p.

Додаток А

**Англо-український словник термінів
у галузі методики навчання усного перекладу**

№	АНГЛІЙСЬКИЙ ТЕРМІН	УКРАЇНСЬКИЙ ТЕРМІН
1.	abstract	абстрактний
2.	academic writing	академічна література
3.	accent	акцент
4.	access	доступ
5.	accountable	відповідальний
6.	accumulate	накопичувати
7.	accuracy	точність
8.	adaptation	адаптація
9.	advertising	реклама
10.	application	застосування
11.	applied activities	прикладна діяльність
12.	argument	аргумент
13.	arise	викликати
14.	armchair theorists	диванні теоретики
15.	aspect	аспект
16.	assessment	оцінка
17.	audio-visual	аудіовізуальний
18.	awareness	обізнаність
19.	background	походження
20.	barrier	бар'єр
21.	be computer literate	володіти комп'ютером
22.	canonical translation study	канонічне вивчення перекладу
23.	case studies	фактичне дослідження

24.	CAT	KET
25.	channel	канал
26.	characteristics	характеристики
27.	chunk	частка
28.	cognitive apprenticeship	когнітивне навчання»
29.	collaboration	співпраця
30.	collaboratively	спільно
31.	commercial (or: business) T&I	комерційний (або: бізнес) переклад
32.	commercial translation	комерційний переклад
33.	commodity circulation	товарообіг
34.	communicate	спілкуватися
35.	communication	комунікаційний
36.	communication studies	вивчення комунікацій
37.	communicator	комунікатор
38.	Community Interpreting and Translation	Громадський письмовий та усний переклад
39.	comparative projects	порівняльні проекти
40.	comparison	порівняння
41.	competence	компетентність
42.	component	компонент
43.	comprehension	розуміння
44.	computer-aided translation	комп'ютеризований переклад
45.	conference interpreters	перекладачі, які працюють на конференції
46.	confining	обмеження
47.	consecutive interpreting	послідовний переклад
48.	consultancy	консалтинг

49.	contributes	сприяти
50.	contributing	сприяння
51.	convergence	конвергенція
52.	convey	передавати
53.	convince	переконувати
54.	cooperation	співпраця
55.	coordination	координація
56.	cost-efficient	рентабельний
57.	criteria	критерія
58.	cross-cultural	міжкультурний
59.	curiosity	цікавість
60.	current	нинішній
61.	curricula	навчальні плани
62.	customer	клієнт
63.	daily lives	повсякденне життя
64.	debates	дебати
65.	declarative	декларативний
66.	decoding	кодування
67.	degree of innovation	ступінь інновацій
68.	demand	попит
69.	demand	потреба
70.	description	опис
71.	descriptive projects	описові проекти
72.	design	програма
73.	detachment	відокремлення
74.	dialogue	діалог
75.	didactics	дидактика

76.	diplomatic skills	дипломатичні навички
77.	discipline	дисципліна
78.	discussion	дискусія
79.	divorce	розділення
80.	domestic	вітчизняний
81.	drafting skills	навички редагування
82.	duties	обов'язки
83.	elective programme	програма за вибором
84.	element	елемент
85.	elites	еліта
86.	emphasizes	наголошувати
87.	empirical research	емпіричним дослідженням
88.	employability	здатність до працевлаштування
89.	employed	використовується
90.	employer	роботодавець
91.	encoding	декодування
92.	enhance	підвищити
93.	environment	середовище
94.	equipment	технічне обладнання
95.	escort interpreting	ескортного перекладу
96.	example	приклад
97.	exercise	вправа
98.	expectations	очікування
99.	experience	досвід
100.	factors	фактор
101.	feature	особливість
102.	field	сфера

103.	flexibility	гнучкість
104.	focus	спрямованість
105.	foreigner	іноземець
106.	frameworks	основа
107.	gap	розрив
108.	geared	спрямований
109.	generation	покоління
110.	global age	глобальний вік
111.	global economy	глобальна економіка
112.	globalization	глобалізація
113.	goal of the programme	мета програми
114.	government	державний
115.	group translation projects	проект групового перекладу
116.	growth	зростання
117.	hand-me-down	готове навчання
118.	harmonization	гармонізація
119.	headset	гарнітура
120.	heterogeneous	різномірний
121.	history of translation	історія перекладу
122.	impact	вплив
123.	implementation	реалізація
124.	improvement	покращення
125.	independently	самостійно
126.	industry	промисловість
127.	industry	галузовий
128.	ingenious	геніальний
129.	initiation	ініціація

130.	inspiration	натхнення
131.	integrate	інтегрувати
132.	intensity	інтенсивність
133.	intention	намір
134.	interaction	взаємодія
135.	interaction	взаємодія
136.	intercepting	перехоплення
137.	intercultural communication issues	питання міжкультурної комунікації
138.	interlinguistic	інтерлінгвістичний
139.	interlocutors	співрозмовник
140.	internship	стажування
141.	interpreting	усний переклад
142.	interprets	тлумачити
143.	introducing	залучання
144.	introduction to machine translation	вступ до машинного перекладу
145.	intuition	інтуїція
146.	ivory tower	сліпота
147.	job market	ринок праці
148.	junior	молодший
149.	know-how	ноу-хау
150.	knowledge	знання
151.	L1 (the mother tongue)	M1 (рідна мова)
152.	L2 (the foreign language)	M2 (іноземна мова)
153.	language pair	мовна пара
154.	language professionals	професіонали у галузі мовознавства
155.	launching	дослідження
156.	learning	навчання

157.	lecturer	лектор
158.	legal T&I	юридичний переклад
159.	legitimacy	легітимність
160.	length	тривалість
161.	level	рівень
162.	liaison	зв'язок
163.	lifelong learning	безперервне навчання
164.	linguistic	лінгвістичний
165.	linguistic and cultural liaisons	мовно-культурний зв'язок
166.	linguistics	лінгвістика
167.	literary studies	літературознавство
168.	literary works	літературні твори
169.	localization	локалізація
170.	mainstream	основний
171.	manager	керівник
172.	manipulation	маніпулювання
173.	Master Thesis	магістерська робота
174.	mechanism	механізми
175.	mediation	посередництво
176.	mediator	посередник
177.	member	член
178.	mercenary	найманець
179.	methodology	методологія
180.	microphone	мікрофон
181.	mind	уявлення
182.	multicultural	мультикультурний
183.	multidisciplinary	міждисциплінарний

184.	multilingual	багатомовний
185.	nature	характер
186.	necessity	необхідність
187.	negotiation	переговори
188.	news media	ЗМІ
189.	note	запис
190.	obvious	очевидний
191.	offered	запропонований
192.	original document	вихідний документ
193.	originality	оригінальність
194.	osmosis	осмос
195.	output	результат
196.	paradigm	парадигма
197.	pathway	шлях
198.	pedagogy	педагогіка
199.	pedantic	педантичний
200.	performance	продуктивність
201.	phenomenon	феномен
202.	post-colonial	постколоніальний
203.	postgraduate	аспірантура
204.	postgraduate course	аспірантура
205.	practical T&I skills	практичні навички
206.	practical workshop	практичний семінар
207.	pragmatics	прагматика
208.	priority	пріоритет
209.	process	процес
210.	production	розробка

211.	productive	продуктивний
212.	professional training	професійна підготовка
213.	professional translation	професійний переклад
214.	professional translation projects	проекти професійного перекладу
215.	professionalization	професіоналізації
216.	promising	перспективний
217.	proposal	пропозиція
218.	provider	постачальник
219.	psycholinguistics	психолінгвістика
220.	public service interpreting	державна служба перекладу
221.	Public Service Interpreting and Translating (PSIT)	громадське надання перекладу (ГНП)
222.	publishing	публікація
223.	pure scientific research	чисте наукове дослідження
224.	pyramid	піраміда
225.	quality in communication	якість спілкування
226.	quick mind	швидкий розуму
227.	readable	легке для читання
228.	real world	справжній світ
229.	register	реєстр
230.	render	перекладати
231.	research	дослідження
232.	responsibility	відповідальність
233.	scaffold	підмосток
234.	scaffolding	лаштування
235.	scale	масштаб
236.	scenario	сценарій

237.	self-learning	самонавчання
238.	senior	старший
239.	sense	почуття
240.	sensitive	чутливий
241.	setback	невдача
242.	sign-language interpreting	усний переклад мовою жестів
243.	simultaneous interpreting	синхронний переклад
244.	skills	навички
245.	social services	соціальні послуги
246.	society	суспільство
247.	sound-proofed	звуконепроникний
248.	source language	мови оригіналу
249.	speaker	промовець
250.	specialized	спеціалізований
251.	specific subject domains	конкретна предметна область
252.	speech	промова
253.	spoken word	промовлене слово
254.	standard	стандарт
255.	statistical	статистичний
256.	strata	верства
257.	strategic	стратегічний
258.	study	вивчення
259.	subject	область
260.	subject domain	предметна область
261.	subtitling	субтитрування
262.	syllabus	навчальна програма

263.	T&I educators	педагоги з усного та письмового перекладу
264.	T&I practitioner	перекладач-практик
265.	T&I students	студенти-перекладачі
266.	T&I theory	перекладознавство
267.	tacit knowledge	мовчазні знання
268.	talent	талант
269.	target language	цільова мова
270.	teamwork	спільної роботи
271.	technical T&I	технічний переклад
272.	terminology	термінологічна база
273.	tertiary institutions	вищі навчальні заклади
274.	text linguistics	текстова лінгвістика
275.	the MA	магістратури
276.	theorization	теорія
277.	thesis	дисертація
278.	thoroughness	ретельність
279.	title	свідчити
280.	tools for professional translation	інструменти професійного перекладу
281.	topic	тема
282.	TRADOS	ТРАДОС
283.	train competent T&I specialists	навчати компетентних спеціалістів
284.	trainee translators and interpreters	перекладачі-практики
285.	translation	письмовий переклад
286.	Translation Studies	дослідження у галузі перекладознавства

287.	translator and interpreter training	підготовка усних та письмових перекладачів
288.	ultimate task	кінцеве завдання
289.	undergraduate	бакалавр
290.	understandings	розуміння
291.	unit	підрозділ
292.	universality	універсальність
293.	unprecedented	безпрецедентний
294.	user	користувач
295.	value	цінність
296.	variety	різноманітність
297.	whispering	шепотіння
298.	worthwhile	доцільний
299.	written word	написане слово
300.	year	курс

Додаток Б

**Українсько-англійський словник термінів
у галузі методики навчання усного перекладу**

№	УКРАЇНСЬКИЙ ТЕРМІН	АНГЛІЙСЬКИЙ ТЕРМІН
1.	абстрактний	abstract
2.	адаптація	adaptation
3.	академічна література	academic writing
4.	акцент	accent
5.	аргумент	argument
6.	аспект	aspect
7.	аспірантура	postgraduate
8.	аспірантура	postgraduate course
9.	аудіовізуальний	audio-visual
10.	багатомовний	multilingual
11.	бакалавр	undergraduate
12.	бар'єр	barrier
13.	безперервне навчання	lifelong learning
14.	безпрецедентний	unprecedented
15.	верства	strata
16.	взаємодія	interaction
17.	взаємодія	interaction
18.	вивчення	study
19.	вивчення комунікацій	communication studies
20.	викликати	arise
21.	використовується	employed
22.	вихідний документ	original document
23.	вищі навчальні заклади	tertiary institutions

24.	відокремлення	detachment
25.	відповідальний	accountable
26.	відповідальність	responsibility
27.	вітчизняний	domestic
28.	володіти комп'ютером	be computer literate
29.	вплив	impact
30.	вправа	exercise
31.	вступ до машинного перекладу	introduction to machine translation
32.	галузовий	industry
33.	гармонізація	harmonization
34.	гарнітура	headset
35.	геніальний	ingenious
36.	глобалізація	globalization
37.	глобальна економіка	global economy
38.	глобальний вік	global age
39.	гнучкість	flexibility
40.	готове навчання	hand-me-down
41.	громадське надання перекладу (ГНП)	Public Service Interpreting and Translating (PSIT)
42.	Громадський письмовий та усний переклад	Community Interpreting and Translation
43.	дебати	debates
44.	декларативний	declarative
45.	декодування	encoding
46.	державна служба перекладу	public service interpreting
47.	державний	government
48.	диванні теоретики	armchair theorists

49.	дидактика	didactics
50.	дипломатичні навички	diplomatic skills
51.	дисертація	thesis
52.	дискусія	discussion
53.	дисципліна	discipline
54.	діалог	dialogue
55.	досвід	experience
56.	дослідження	launching
57.	дослідження	research
58.	дослідження у галузі перекладознавства	Translation Studies
59.	доступ	access
60.	доцільний	worthwhile
61.	елемент	element
62.	еліта	elites
63.	емпіричним дослідженням	empirical research
64.	ескортного перекладу	escort interpreting
65.	залучання	introducing
66.	запис	note
67.	запропонований	offered
68.	застосування	application
69.	звуконепроникний	sound-proofed
70.	зв'язок	liaison
71.	здатність до працевлаштування	employability
72.	ЗМІ	news media
73.	знання	knowledge
74.	зростання	growth

75.	ініціація	initiation
76.	іноземець	foreigner
77.	інструменти професійного перекладу	tools for professional translation
78.	інтегрувати	integrate
79.	інтенсивність	intensity
80.	інтерлінгвістичний	interlinguistic
81.	інтуїція	intuition
82.	історія перекладу	history of translation
83.	канал	channel
84.	канонічне вивчення перекладу	canonical translation study
85.	керівник	manager
86.	KET	CAT
87.	кінцеве завдання	ultimate task
88.	клієнт	customer
89.	когнітивне навчання»	cognitive apprenticeship
90.	кодування	decoding
91.	комерційний (або: бізнес) переклад	commercial (or: business) T&I
92.	комерційний переклад	commercial translation
93.	компетентність	competence
94.	компонент	component
95.	комп'ютеризований переклад	computer-aided translation
96.	комунікатор	communicator
97.	комунікаційний	communication
98.	конвергенція	convergence
99.	конкретна предметна область	specific subject domains
100.	консалтинг	consultancy

101.	координація	coordination
102.	користувач	user
103.	критерія	criteria
104.	курс	year
105.	лаштування	scaffolding
106.	легітимність	legitimacy
107.	легке для читання	readable
108.	лектор	lecturer
109.	лінгвістика	linguistics
110.	лінгвістичний	linguistic
111.	літературні твори	literary works
112.	літературознавство	literary studies
113.	локалізація	localization
114.	M1 (рідна мова)	L1 (the mother tongue)
115.	M2 (іноземна мова)	L2 (the foreign language)
116.	магістерська робота	Master Thesis
117.	магістратури	the MA
118.	маніпулювання	manipulation
119.	масштаб	scale
120.	мета програми	goal of the programme
121.	методологія	methodology
122.	механізми	mechanism
123.	міждисциплінарний	multidisciplinary
124.	міжкультурний	cross-cultural
125.	мікрофон	microphone
126.	мови оригіналу	source language
127.	мовна пара	language pair

128.	мовно-культурний зв'язок	linguistic and cultural liaisons
129.	мовчазні знання	tacit knowledge
130.	молодший	junior
131.	мультикультурний	multicultural
132.	навички	skills
133.	навички редагування	drafting skills
134.	навчальна програма	syllabus
135.	навчальні плани	curricula
136.	навчання	learning
137.	навчати компетентних спеціалістів	train competent T&I specialists
138.	наголошувати	emphasizes
139.	найманець	mercenary
140.	накопичувати	accumulate
141.	намір	intention
142.	написане слово	written word
143.	натхнення	inspiration
144.	невдача	setback
145.	необхідність	necessity
146.	нинішній	current
147.	ноу-хау	know-how
148.	обізнаність	awareness
149.	область	subject
150.	обмеження	confining
151.	обов'язки	duties
152.	опис	description
153.	описові проекти	descriptive projects
154.	оригінальність	originality

155.	осмос	osmosis
156.	основа	frameworks
157.	основний	mainstream
158.	особливість	feature
159.	оцінка	assessment
160.	очевидний	obvious
161.	очікування	expectations
162.	парадигма	paradigm
163.	педагоги з усного та письмового перекладу	T&I educators
164.	педагогіка	pedagogy
165.	педантичний	pedantic
166.	переговори	negotiation
167.	передавати	convey
168.	перекладати	render
169.	перекладачі, які працюють на конференції	conference interpreters
170.	перекладачі-практики	trainee translators and interpreters
171.	перекладач-практик	T&I practitioner
172.	перекладознавство	T&I theory
173.	переконувати	convince
174.	перехоплення	intercepting
175.	перспективний	promising
176.	письмовий переклад	translation
177.	питання міжкультурної комунікації	intercultural communication issues
178.	підвищити	enhance

179.	підготовка усних та письмових перекладачів	translator and interpreter training
180.	підмосток	scaffold
181.	підрозділ	unit
182.	піраміда	pyramid
183.	повсякденне життя	daily lives
184.	покоління	generation
185.	покращення	improvement
186.	попит	demand
187.	порівняльні проекти	comparative projects
188.	порівняння	comparison
189.	посередник	mediator
190.	посередництво	mediation
191.	послідовний переклад	consecutive interpreting
192.	постачальник	provider
193.	постколоніальний	post-colonial
194.	потреба	demand
195.	походження	background
196.	почуття	sense
197.	прагматика	pragmatics
198.	практичний семінар	practical workshop
199.	практичні навички	practical T&I skills
200.	предметна область	subject domain
201.	приклад	example
202.	прикладна діяльність	applied activities
203.	пріоритет	priority
204.	програма	design

205.	програма за вибором	elective programme
206.	продуктивний	productive
207.	продуктивність	performance
208.	проект групового перекладу	group translation projects
209.	проекти професійного перекладу	professional translation projects
210.	промисловість	industry
211.	промова	speech
212.	промовець	speaker
213.	промовлене слово	spoken word
214.	пропозиція	proposal
215.	професійна підготовка	professional training
216.	професійний переклад	professional translation
217.	професіонали у галузі мовознавства	language professionals
218.	професіоналізації	professionalization
219.	процес	process
220.	психолінгвістика	psycholinguistics
221.	публікація	publishing
222.	реалізація	implementation
223.	реєстр	register
224.	результат	output
225.	реклама	advertising
226.	рентабельний	cost-efficient
227.	ретельність	thoroughness
228.	ринок праці	job market
229.	рівень	level
230.	різноманітність	variety

231.	різнорідний	heterogeneous
232.	роботодавець	employer
233.	розділення	divorce
234.	розрив	gap
235.	розробка	production
236.	розуміння	comprehension
237.	розуміння	understandings
238.	самонавчання	self-learning
239.	самотійно	independently
240.	свідчити	title
241.	середовище	environment
242.	синхронний переклад	simultaneous interpreting
243.	сліпота	ivory tower
244.	соціальні послуги	social services
245.	спеціалізований	specialized
246.	співпраця	collaboration
247.	співпраця	cooperation
248.	співрозмовник	interlocutors
249.	спілкуватися	communicate
250.	спільно	collaboratively
251.	спільної роботи	teamwork
252.	справжній світ	real world
253.	сприяння	contributing
254.	сприяти	contributes
255.	спрямований	geared
256.	спрямованість	focus
257.	стажування	internship

258.	стандарт	standard
259.	старший	senior
260.	статистичний	statistical
261.	стратегічний	strategic
262.	студенти-перекладачі	T&I students
263.	ступінь інновацій	degree of innovation
264.	субтитрування	subtitling
265.	суспільство	society
266.	сфера	field
267.	сценарій	scenario
268.	талант	talent
269.	текстова лінгвістика	text linguistics
270.	тема	topic
271.	теорія	theorization
272.	термінологічна база	terminology
273.	технічне обладнання	equipment
274.	технічний переклад	technical T&I
275.	тлумачити	interprets
276.	товарообіг	commodity circulation
277.	точність	accuracy
278.	ТРАДОС	TRADOS
279.	тривалість	length
280.	універсальність	universality
281.	усний переклад	interpreting
282.	усний переклад мовою жестів	sign-language interpreting
283.	уявлення	mind
284.	фактичне дослідження	case studies

285.	фактор	factors
286.	феномен	phenomenon
287.	характер	nature
288.	характеристики	characteristics
289.	цікавість	curiosity
290.	цільова мова	target language
291.	цінність	value
292.	частка	chunk
293.	чисте наукове дослідження	pure scientific research
294.	член	member
295.	чутливий	sensitive
296.	швидкий розуму	quick mind
297.	шепотіння	whispering
298.	шлях	pathway
299.	юридичний переклад	legal T&I
300.	якість спілкування	quality in communication

SUMMARY

From year to year there is a rapid development of cooperation between our country and other members of the European Union, it creates demand for professional translation and interpreting. There are a lot of international conferences, negotiations, festivals, etc., therefore the importance of interpretation is constantly increasing. This process leads to the development of the preparation of translators and interpreters in higher educational institutions in Ukraine. That is why the problem of training professional interpreters and translators is highlighted.

Over the past few years, a number of researches that explored the issues of Methodology of Teaching Interpretation have been published in specialized magazines (Babel, Meta, The Translator, The Interpreter and Translator Trainer). Of course, Ukrainian researchers cannot stay away from these developmental processes and should participate in the growth of a new scientific direction. Domestic scientists should have the opportunity to get acquainted with the work of their foreign colleagues, which determines the relevance of our research.

The purpose of our research is to study and analysis the peculiarities of translation English terminology into Ukrainian language in the field of Methodology of Teaching Interpretation.

The methods that were used in the research included: method of finding information to create background and subject knowledge base; continuous sample method used to select lexical units from the source text; method of comparison between source and target texts that are applied to determine the methods of translation used for the chosen lexical units; the method of etymological analysis to determine the proportion of terms of different origin among the selected terms; the method of grammatical analysis for the distribution of terms on structural bases; method of the quantitative analysis to establish quantitative indicators of the applied methods of translation; the method of electronic data processing.

The field of Methodology of Teaching Interpretation is relatively young science both in Ukraine and in Western countries. Therefore, the study of peculiarities of translation English terminology into Ukrainian language in this field has the immediate novelty. The analysis of the structure and origin impact of the terminological units on the choice of translation method was conducted for the first time.

The practical significance of the study is to contribute to the general theory of translation and the methodology of teaching interpretation. During the study of the subject some results were obtained, they could be used in teaching the practical course of translation.

The main points submitted for the defence:

1. The translation of the English terms into Ukrainian language in the field of Methodology of Teaching Interpretation requires the translator's extra-linguistic competence. It includes the background and subject knowledge in the field of Methodology of Teaching Interpretation.

2. The choice of the method of translation of the English terms into Ukrainian language in the field of Methodology of Teaching Interpretation depends on the origin and structural characteristics of the terminological unit.

3. The most typical way of rendering simple, derivative terms and phrasal terms was verbal translation, while complex terminological units were translated using word-for-word and descriptive translations. Such ways of translation are due to the lack of Ukrainian-language matches many complex terms.

The diploma paper consists of an introduction, two chapters, a conclusion, a list of sources (fifty-one items), a list of sources of illustrative material (two items) and two appendixes. The first chapter entitled "Theoretical basis of translation English terms into Ukrainian language in the field of methodology of teaching interpretation" consists of two subchapters and describes theoretical basis of translation English terminology, represents conceptual diagram of the structure of the methodology of teaching interpretation. The second chapter entitled "Peculiarities of translation terminology in the field of

methodology of teaching interpretation” is oriented on the practical part of the topic discussed in the diploma paper. It includes two subchapters devoted to the dependence of the method of translation from the structure and the origin of the term. The conclusion sums up all the theoretical propositions and experimental practical work.

During the research it was found out that in a modern, modernized world the role of an interpreter is one of the most significant in the implementation of intercultural and linguistic communication. The continuous development of interaction between the European Union members requires the development of all types of translation and interpretation because some European officials say: “the language of the European Union is translation”. That is the reason for necessity of highly skilled interpreters and translators. The foregoing confirms that the field of methodology of teaching interpretation should develop rapidly.

While studying methodology of teaching interpretation as sphere of theory it was established that the scholars distinguish several types of interpreting. The main of them is consecutive interpreting, oral-visual interpreting and simultaneous interpreting. There are also subtypes of interpreting, for example, contact translation, whispering, and simultaneous interpreting with text.

During the translation representative English-language texts in the field of the methodology of teaching interpretation, three hundred (300) terminological units were allocated. To understand and translate the term it is needed to pay attention to its structural features, morphological origin, etc. That is why, during our study terms were divided into two groups according to: 1. structure and 2. origin.

Five ways of translating English terms into Ukrainian language were used: 1. verbal translation, 2. transcoding, 3. word-for-word translation, 4. contextual replacement and 5. descriptive translation. The largest number of terms were translated using the verbal translation.

The analysis of the translation methods of terms was intended to establish the dependence of the translation method on the structure of the term. During the study, it was

determined that the structure of the term affects the mode of translation, e.g. the method of transcoding was never used during the translation of complex or phrasal terms. Descriptive translation is used more commonly in such cases.

The study analyzed the dependence of the translation method on the origin of the terminological unit and it was found that it has particular influence on the choice of translation method. This conclusion can be confirmed by the following facts: the method of descriptive translation was not used during the translation of lexical units of other origin, while the largest number of Latin terms was translated using transcoding, etc.

Thus, the study of the peculiarities of the translation of English terminology into Ukrainian language in the field of Methodology of Teaching Interpretation showed that the structure of the terminology unit, as well as its origin, should be taken into account while choosing a translation method.

The approbation of the results of the research was carried out at the International students' scientific conference "Foreign Philology. Looking to the future", which was held at the Foreign Language Department of V.N. Karazin Kharkiv National University on the 30th of November 2017. The results of the study were published in the collection of scientific works of students "In Statu Nascendi".